

Een Sportieve en Gezonde Leefstijl

Sportnota Gemeente Winsum

2013 – 2020

Winsum: 8 mei 2013

Verantwoording:

Titel: *Een Sportieve en Gezonde Leefstijl*

Sportnota Gemeente Winsum 2013 – 2020

Subtitel: Naar meer harmonisatie in het accommodatiebeleid, een ombuiging naar meer sportstimuleringsbeleid en een integraal sportbeleid voor sport, bewegen en gezondheid.

Door: Drs. Gerrit Lieferring MBA

Datum: 10 april 2013 voorlopige versie

8 mei 2013 definitieve versie

Inhoudsopgave

1	Inleiding	5
1.1	Aanleiding	5
1.2	Startnotie nieuw sportbeleid	5
1.3	Definitie sportstimulering	6
1.4	De noodzaak van sportstimulering	6
1.5	Totstandkoming van de sportnota	6
1.6	Leeswijzer	7
2	Beleid, trends en ontwikkelingen	8
2.1	Landelijk beleid	8
2.1.1	Sport en Bewegen in de Buurt	8
2.1.2	De Sportimpuls	9
2.1.3	De Buurtsportcoach	9
2.1.4	Veilig sportklimaat	9
2.2	Provinciaal beleid	9
2.2.1	Sportplein Groningen	9
2.3	Gemeentelijk beleid	10
2.3.1	Gemeentelijk sportbeleid	10
2.3.2	Wet Maatschappelijke Ondersteuning	10
2.3.3	Speelvoorzieningenbeleid	11
2.3.4	Recreatie & Toerisme	11
2.3.5	Subsidiebeleid	11
2.4	Trends en ontwikkelingen	11
2.4.1	Demografische ontwikkelingen	11
2.4.2	Gezondheidsontwikkelingen	11
2.4.3	Individualisering	12
2.4.4	Toename keuzemogelijkheden in vrijetijdsbesteding	13
2.4.5	Zelfredzaamheid burgers	13
2.4.6	Zorgvuldig ruimtegebruik	13
2.4.7	Ontwikkelingen sport en bewegen	13
2.4.8	Concluderend	13
3	Kenschets van de gemeente Winsum	14
3.1	Algemeen	14
3.2	Sportaccommodaties	14
3.2.1	Buitensportaccommodaties	15
3.2.2	Binnensportaccommodaties	15
3.3	Sportverenigingen	15
3.4	Aanbod sport en bewegen in de gemeente Winsum	15
3.5	Bezettingsgraad sportaccommodaties	15
3.6	Deelname sport en bewegen in de gemeente Winsum	16
3.7	Sportstimulering	16
3.8	Concluderend	16
4	Harmonisatie, Bezuiniging & Sportstimulering	17
4.1	Harmonisatie	17
4.2	Bezuinigingen	18
4.3	Sportstimulering	21
4.3.1	Enquête onder sportverenigingen	21
4.3.2	Enquête onder inwoners	21
4.3.3	Enquête onder jeugd	21
4.3.4	Interviews met experts	21
4.4	Toetsing van de voorstellen	23
4.5	Integraal sportbeleid	24
4.6	Conclusies	24

5	Nieuw sportbeleid -----	25
5.1	Drie thema's -----	25
5.2	De visie -----	25
5.3	De missie -----	25
5.4	De doelstellingen -----	26
5.5	Beleid sportaccommodaties -----	26
5.5.1	Spreiding sportvoorzieningen -----	27
5.5.2	Multifunctionele sportaccommodaties -----	28
5.5.3	Rol van de gemeente en rol van de sportverenigingen -----	28
5.5.4	Centralisatie overige sportvoorzieningen -----	28
5.5.5	Totale capaciteit als norm -----	28
5.5.6	Zelfredzaamheid van de burger -----	28
5.6	De vitale sportvereniging -----	28
5.7	Ongebonden sporten en bewegen -----	29
5.8	Sportstimuleringsbeleid -----	29
5.8.1	Inleiding -----	29
5.8.2	Instrumenten voor sportstimulering -----	29
5.8.2.1	De Sportprofessional (buurtsportcoach) -----	29
5.8.2.2	Sportstimuleringsfonds -----	30
5.8.2.3	Sportplatform Winsum -----	30
5.8.2.4	Sport, Beweeg & Gezondheidsservice 't Hogeland -----	30
6	Scenario's -----	31
6.1	Inleiding-----	31
6.2	Scenario's-----	31
6.2.1	Mogelijke scenario's-----	31
6.3	Conclusie en advies harmonisatie & bezuinigingen -----	32
6.4	Toelichting op de mogelijke scenario's -----	32
6.5	Voor- en nadelen van de drie subvarianten van scenario 3 -----	33
6.6	Conclusie en advies voor scenariokeuze -----	34
6.7	Financiële paragraaf -----	34
	Samenvatting -----	36
	Geraadpleegde literatuur -----	38
	Geraadpleegde websites -----	38
Bijlage I:	Samenvatting analyse Sportaccommodaties -----	39
Bijlage II:	Overzicht Nederlandse Norm Gezond Bewegen -----	42
Bijlage III:	Denkrichtingen Harmonisatie, Bezuiniging & Sportstimulering -----	43
Bijlage IV:	Verbeterpunten uit de drie enquêtes en de interviews -----	44
Bijlage V:	Samenvatting Interactieve Avond 07-02-2013 -----	46
Bijlage VI:	Samenvatting haalbaarheid 'Integraal sportbeleid'-----	50
Bijlage VII:	Conclusies Inventarisatiefase -----	52
Bijlage VIII:	Overzicht van sportstimulering in de regio -----	53
Bijlage IX:	De kracht van de sportverenigingen -----	54
Bijlage X:	Norm gemeente Winsum voor BuurtSportCoach -----	55
Bijlage XI:	Organogram Sportplatform Winsum -----	57
Bijlage XII:	Beoogde sportbegroting voor de periode 2014–2016 -----	58
Bijlage XIII:	Een stip aan de horizon. De Gemeente Winsum in 2023 -----	59

1 Inleiding

In deze sportnota (2013-2020) presenteert de gemeente Winsum haar nieuwe sportbeleid. Sinds de gemeentelijke herindeling in 1990 laat het sportbeleid in de gemeente Winsum zich het best omschrijven als een 'sportaccommodatiebeleid'. Met het realiseren en onderhouden van de (rand)voorwaarden van de sportaccommodaties vervulde de gemeente Winsum de laatste twee decennia voornamelijk de rol van facilitator. In 2012 besloot de raad om voor de komende twee raadsperiodes te kiezen voor een ombuiging naar (meer) sportstimuleringsbeleid. De gemeente kiest er daarom voor om naast facilitator ook stimulator te zijn. Deze nota geeft inzicht in hoe de gemeente Winsum invulling denkt te kunnen geven aan deze nieuwe koers.

1.1 Aanleiding

De gemeente Winsum wil in 2013 een sportnota vaststellen voor de periode 2013-2020. De twee volgende in de bestuursopdracht geformuleerde uitgangspunten vormen de aanleiding voor het opstellen van een nieuwe sportnota:

- De gemeente Winsum staat voor een **financiële bezuiniging**. Ook het budget voor sport zal met ingang van 2013 behoorlijk verlaagd moeten worden. Op de totale sportbegroting (ongeveer € 850.000) moet een bedrag van € 100.000 worden bezuinigd. Met ingang van 2013 is in de meerjarenbegroting inmiddels € 70.000 ingeboekt.
- De gemeente Winsum wil haar huidige 'sportaccommodatiebeleid' **ombuigen naar een (meer) sportstimuleringsbeleid**. De financiering voor dit nieuwe beleid moet vrijkomen uit een extra bezuiniging op het sportbudget. Het streven is om (in 2015) totaal een bezuiniging te realiseren van € 250.000. Het is de bedoeling om ongeveer € 150.000 te (her)investeren in sportstimuleringsbeleid.

1.2 Startnotitie nieuw sportbeleid

Als opstap naar de nieuwe sportnota is in 2012 een startnotitie gemaakt, waarin de doelstellingen uit de bestuursopdracht kort zijn geanalyseerd. Ook zijn er vragen geformuleerd die bij de ontwikkeling van het nieuwe sportbeleid aan bod (kunnen) komen.

In de notitie worden de volgende drie doelstellingen benoemd:

- 1) Opstellen van een **eenduidig gemeentelijk beleid** t.a.v. buitensport- en binnensportaccommodaties. De rol en verantwoordelijkheid van de gemeente en de verenigingen worden vastgelegd.
- 2) **Bezuiniging** op sport realiseren, zodat er financiële middelen beschikbaar komen voor het nieuwe sportstimuleringsbeleid.
- 3) Creëren van een voorwaardenscheppend en **stimulerend sport- en beweegbeleid** in de gemeente Winsum met het doel de gezondheid en het welbevinden van mensen te vergroten.

Ad 1) De gemeente Winsum is zich er van bewust dat de binnen- en buitensportaccommodaties (waarschijnlijk) de belangrijkste instrumenten zijn om sport en bewegen te stimuleren. Omdat er in het huidige beleid verschillende regelingen bestaan t.a.v. eigendom, beheer en onderhoud, moet er in het nieuwe beleid eenduidigheid (**harmonisatie**) ontstaan.

Bij de formulering van de eerste doelstelling zijn de volgende vragen geformuleerd:

- Wat zijn voor gemeente/inwoners basisvoorzieningen voor sport?
- Wat zijn nu de verschillende rollen en verantwoordelijkheden van de gemeente en sportverenigingen t.a.v. eigendom, beheer en onderhoud?
- Wat zijn de voor- en nadelen van de verschillende eigendoms-, beheers- en onderhoudsafspraken?
- Welke lijn wil de gemeente nastreven en is dit een lijn waar de sportverenigingen mee uit de voeten kunnen?
- Op welke manier en op welke termijn kan bovenstaande harmonisatie gerealiseerd worden en wat zijn de kosten of (liever) de opbrengsten?
- Op welke manier kunnen de accommodaties zo efficiënt mogelijk worden gebruikt en een bijdrage leveren aan het nieuwe sport- en beweegbeleid?

Ad 2) De uitgaven van de gemeente Winsum voor sport moeten structureel verminderd worden. Er moet structureel € 100.000 worden bezuinigd. Als blijkt dat er meer financiële middelen nodig zijn voor het stimuleren van sport en bewegen, dan zal hiervoor extra bezuinigd moeten worden op de uitgaven van het huidige sportbudget, die op dit moment gaan naar: 'sportaccommodaties, zwembad en sport algemeen'.

Als denkrichtingen voor bezuiniging wordt een aantal scenario's benoemd: kostendekkend gaan verhuren; privatisering van alle gebouwen; privatiseren Ripperdahal; subsidieverlaging zwembad; etc.

Ad 3) De gemeente Winsum vraagt zich af hoe ver ze moet gaan in haar rol tot bemoeienis met sport en bewegen en welke rol andere partners (moeten) innemen. Naast de sportverenigingen denkt de gemeente daarbij aan het onderwijs, gezondheidsorganisaties, welzijnsorganisaties en niet te vergeten: de burger zelf. Er zal een integrale visie op sport en bewegen moeten komen, waarin de relatie met andere beleidsterreinen (Onderwijs, Gezondheid, Openbare Ruimte, Jeugdbeleid, Ouderenbeleid, WMO, Recreatie, etc.) duidelijk wordt.

Bij de formulering van de derde doelstelling zijn de volgende vragen geformuleerd:

- Hoe staat het met de sportdeelname in de gemeente Winsum?
- Welke effecten heeft het huidige sportbeleid?
- Zijn er (landelijke, provinciale) trends & ontwikkelingen waar het sport- en beweegbeleid bij moet aansluiten?
- Op welke manier kunnen en willen sportverenigingen en andere maatschappelijke organisaties bijdragen aan een nieuw sport- en beweegbeleid?
- Hebben we voor het nieuwe sport- en beweegbeleid nieuwe voorzieningen nodig en zo ja hoe kunnen we deze realiseren?

1.3 Definitie sportstimulering

In deze sportnota staat het begrip sportstimulering centraal. We hebben gekozen voor de definitie die het Nederlands Instituut voor Sport en Bewegen (NISB) op haar website (www.nisb.nl) binnen de 'menukaart sport en bewegen' aan het begrip sportstimulering geeft.

Sportstimulering = het geheel aan maatregelen waarmee mensen worden aangespoord en/of geprikkeld om (meer) te gaan sporten, te bewegen en te kiezen voor een actieve en gezonde leefstijl.

1.4 De noodzaak van sportstimulering

Bij een voornemen om het heersende sportbeleid om te buigen naar een (meer) sportstimuleringsbeleid, komt de vraag naar boven in hoeverre het een noodzaak is om als gemeente Winsum hier voor te kiezen. Zijn er in de gemeente Winsum aspecten op het gebied van sport, bewegen en gezondheid die sportstimulering nodig hebben? Deze vraag is in de analysefase nadrukkelijk onderzocht. In hoofdstuk 4.3 gaan we hier op in.

1.5 Totstandkoming van de sportnota

De gemeente Winsum hecht grote waarde aan de wijze waarop het nieuwe sport- en beweegbeleid tot stand komt. Participatie van bewoners, sportverenigingen en andere maatschappelijke organisaties is belangrijk.

Bij de totstandkoming van de nieuwe sport- en beweegnota is ruimschoots aan participatie gedaan. Middels input en discussie heeft 'het gehele veld' een bijdrage geleverd: de gemeenteraad, de inwoners (o.a. middels een enquête), de sportverenigingen (o.a. middels een enquête), de stuurgroep, de projectgroep, de klankbordgroep (vertegenwoordigers van sportverenigingen en andere maatschappelijke organisaties) en diverse maatschappelijke organisaties (Onderwijs, Jeugdwerk, Welzijnswerk, WMO, CJG, Stichting 55+, fitnesscentrum, vakleerkrachten bewegingsonderwijs, Welzijn, Recreatie & Toerisme, etc.).

De uitkomsten van de inventarisatie- en analysefase (zie: Grontmij, 2012 en Huis voor de Sport Groningen, 2012) zijn op 18-10-2012 aan het gehele veld voorgelegd. Deze herkende zich in 'de foto' van het sporten en bewegen in de gemeente Winsum. Vanuit 'het veld', het College en uit de gemeenteraad zijn op basis van de inventarisatiefase denkrichtingen aangegeven voor voorstellen voor harmonisatie, bezuinigingen en sportstimulering. Voor wat betreft sportstimulering zijn er in de vorm van 'kanskaarten' concrete interventies voorgesteld op het terrein van sport, bewegen en gezonde leefstijl (zie: Huis voor de Sport Groningen, 2013). Daarnaast zijn er voorstellen voor harmonisatie en bezuinigingen opgesteld (zie: Grontmij, 2013a). Op basis van de analyse heeft de gemeenteraad verzocht om een aanvullend onderzoek naar de kwaliteit van de huidige sportaccommodaties. De resultaten van dit onderzoek zijn terug te vinden in het rapport *Kwaliteitsbeoordeling sportaccommodaties. Quickscan*. (Grontmij 2013b). Op een Interactieve Avond op 7 februari 2013 heeft het gehele veld haar visie kunnen geven op de 'zoete' en 'zure' voorstellen. Dit gebeurde aan de hand van een aantal thema's. Tegenover het thema 'Bezuinigen en Harmonisatie' stonden de thema's 'Vitale sportverenigingen', 'Ongebonden sporten en bewegen' en 'Gezonde Leefstijl'. Vervolgens is er een aantal scenario's in een discussienota uitgewerkt, met daarin actievoorstellen voor stimulering van sport, bewegen en gezondheid, met daaraan gekoppeld de voorstellen voor (extra) bezuinigingen voor de benodigde financiering. Het een en ander is verwerkt in een concept sportnota. Na terugkoppeling aan de projectgroep en de klankbordgroep is de definitieve nota gerealiseerd.

1.6 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 komen naast de ontwikkelingen en de trends de landelijke, provinciale en gemeentelijke beleidskaders aan de orde. In het derde hoofdstuk wordt een korte kenschets van sport en bewegen in de gemeente Winsum gegeven. In hoofdstuk 4 staat de beantwoording van de drie hoofdvragen van de bestuursopdracht centraal. Op basis van alle verzamelde gegevens worden in hoofdstuk 5 drie thema's gekozen. Van hieruit worden de visie, de missie en doelen van het nieuwe sportbeleid geformuleerd. In het laatste hoofdstuk worden op basis van het nieuwe sportbeleid concrete beleidsvoorstellen gedaan. De voor- en nadelen van een aantal mogelijke scenario's worden besproken en uiteindelijk wordt er een advies gegeven om te kiezen voor één scenario. De nota wordt afgesloten met een overzicht van de financiële consequenties van de beleidskeuzes voor de sportbegroting van de komende jaren. Aan de nota zijn in totaal dertien bijlagen toegevoegd. Vanuit de tekst wordt een verwijzing gemaakt naar de eerste twaalf. Bijlage XIII is genaamd 'Een stip aan de horizon. De gemeente Winsum in 2023'. In deze laatste bijlage wordt kort een scenario geschetst van hoe de gemeente Winsum er in het zichtjaar 2023 op het terrein van sport en bewegen voor kan staan.

2 Beleid, Trends & Ontwikkelingen

De tijd dat de sport alleen werd bepaald door de sport ('sport als doel'), een aangename manier van tijdverdrijf, ligt ver achter ons. Anno 2013 wordt de sport steeds meer gedragen door welzijn, onderwijs en zorg ('sport als middel'). Sport wordt op diverse beleidsterreinen ingezet als middel om sociale problemen op te lossen (het terugbrengen van bewegingsarmoede, het verminderen van obesitas, het bevorderen van integratie, het verhogen van de sociale cohesie, gezondheidsverbetering, etc.). Vanuit sociaal-maatschappelijk oogpunt hebben gemeenten daarom sportstimulering op de agenda staan.

2.1 Landelijk sportbeleid

Sinds de eeuwwisseling heeft de overheid naast sport veel aandacht voor bewegen en gezondheid. Vanuit het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) werd in 1999 het Nederlands Instituut voor Sport en Bewegen opgericht. Een jaar na de oprichting van het NISB werd in het jaar 2000 voor het eerst in Nederland de Norm voor Gezond Bewegen (NNGB) gemeten: ruim 50%. Vanuit het NISB werd het Nationaal Actieplan Sport en Bewegen (NASB) gestart.

Met behulp van landelijke subsidies werden en worden er vanuit het NASB op provinciaal en gemeentelijk niveau (financiële) impulsen gegeven om beweeginterventies te realiseren op het terrein van sport, bewegen en gezondheid. In het NASB komen de aandachtsgebieden sport, school, werk, buurt en zorg samen. Met het NASB wil de overheid bereiken dat meer inwoners kiezen voor een sportieve, actieve en gezonde leefstijl. Om dit te kunnen realiseren is er een omslag nodig, namelijk dat de norm voor inwoners wordt om elke dag (voldoende) te bewegen.

Nederlandse Norm Gezond Bewegen

Een volwassene voldoet met 5 dagen per week van 30 minuten matig intensieve lichaamsbeweging aan de NNGB. Voor kinderen en mensen met overgewicht is dit 7 dagen van 60 minuten. Naast deze zogenaamde 'normactieven' worden 'inactieven' (halen geen enkele dag per week 30 dan wel 60 minuten) en de 'semi-actieven' (zijn onvoldoende actief) onderscheiden (www.nisb.nl).

Mede door het NASB (o.a. de campagne '30 minuten bewegen') kwam een groot deel van het 'inactieve deel' van Nederland in beweging. In de periode 2002-2009 steeg de NNGB landelijk naar bijna 60%. Sinds 2010 is er echter sprake van een daling (zie: www.nisb.nl).

De oproep van de overheid ("Een leven lang bewegen") had positieve gevolgen voor de gebonden sport (jaarlijkse groei van ongeveer 1%; zie: www.nocnsf.nl) en het bewegen (enorme toename van fitness, wandelen, fietsen, hardlopen, etc.). Ondanks de positieve ontwikkelingen voor sport en bewegen, zien de gezondheidsontwikkelingen er anno 2013 in Nederland (nog) niet goed uit. Door verkeerde eet- en drinkgewoonten blijven overgewicht en obesitas stijgen in Nederland (www.cbs.nl).

Met de succesvolle resultaten van sport en vooral (ongebonden) bewegen op zak, gaat de landelijke overheid op jacht naar een gezonde leefstijl voor haar burgers. Om dit doel te bereiken zullen naast aandacht voor 'gezonde voeding' ook de 'krachtige instrumenten' Sport & Bewegen worden ingezet.

2.1.1 Sport en Bewegen in de Buurt

Het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport wil met *Sport en Bewegen in de Buurt* (2012-2016) eraan bijdragen dat lokale sport- en beweegaanbieders samen een uitgebreider en beter passend sport- en beweegaanbod hebben (zie: www.sportindebuurt.nl).

2.1.2 De Sportimpuls

De Sportimpuls is onderdeel van Sport en Bewegen in de Buurt. Het doel van het programma is dat meer mensen (meer) gaan sporten en bewegen. De Sportimpuls biedt sportverenigingen en andere lokale (beweeg)aanbieders kansen om nieuw aanbod te ontwikkelen of bestaand aanbod te verbeteren (zie: www.sportindebuurt.nl/sportimpuls). Van de gemeente wordt verwacht dat ze in het programma een coördinerende en faciliterende rol vervult. Bij de uitvoering van lokale actieplannen wordt gebruikgemaakt van goed beschreven sport- en beweegaanbod dat elders al succesvol is gebleken. Het is een voorwaarde dat aanbieders van sport en bewegen samenwerken met gemeenten en eventueel andere lokale partijen. De 'bewezen interventies' staan omschreven in een *Menukaart Sportimpuls* (zie: www.zonmw.nl).

2.1.3 De Buurtsportcoach

Als vervolg op het inzetten van de combinatiefunctionaris (bij de school, de sportverenigingen en de cultuursector) heeft het ministerie van VWS besloten om meer combinatiefuncties te realiseren, die met een verbrede inzet nog meer mensen kunnen laten sporten en bewegen in de buurt. Het doel is om de sportsector naast school en cultuur ook te verbinden aan sectoren als gezondheidszorg, welzijn, kinderopvang, buitenschoolse opvang, commerciële sport- en beweegaanbieders en het bedrijfsleven. Deze functie wordt '*Buurtsportcoach*' genoemd. Door de uitbreiding van deze impuls kunnen vanaf 2012 landelijk in totaal 2900 fte's worden gerealiseerd (zie: www.sportindebuurt.nl/buurtsportcoaches). Het doel is dat de buurtsportcoaches verschillende doelgroepen in de buurt aan het bewegen zetten. Het gaat daarbij om nieuwe activiteiten, uitgevoerd door (nieuwe) buurtsportcoaches.

2.1.4 Veilig sportklimaat

Het kabinet wil dat iedereen veilig kan spelen, bewegen en sporten in de buurt. Die moet daar dan wel toe uitnodigen en geschikt zijn. Voor sommige groepen is sport- en beweegaanbod op dit moment geen vanzelfsprekendheid. Dit geldt bijvoorbeeld voor mensen met een beperking, ouderen, jongeren met gedragsproblematiek, mensen in een sociaal isolement, jongeren en volwassenen met overgewicht en chronisch zieken. Het kabinet streeft naar een passend sport- en beweegaanbod in de buurt voor iedere Nederlander, dat zowel veilig als toegankelijk is. Om in te spelen op de vraag van bewoners, is het van belang dat de sportsector en gemeenten lokaal samenwerken met onderwijs, kinderopvang, welzijn, zorg, woningcorporaties en het bedrijfsleven. Zorgen dat de buurt zelf uitnodigt tot spelen en bewegen kan door veilige loop- en fietspaden, door veilige plekken om te spelen of actief te recreëren (zie: www.veiligsportklimaat.nl).

2.2 Provinciaal sportbeleid

Met de sportnota 'Mitdown = goud' (Provincie Groningen, 2007) richtte de provincie Groningen zich in de periode tussen 2007 en 2010 voornamelijk op de inhoud. De provincie ondersteunde diverse gemeentelijke sport- en beweegactiviteiten (verenigingsondersteuning, sportprojecten, breedtesportimpuls, BOS, etc.).

In de nieuwe provinciale sportnota 2012-2014 (Provincie Groningen, 2012) geeft de provincie duidelijk aan dat ze een andere koers gaat varen en stopt met alle lokaal georiënteerde stimuleringsregelingen: "Het wordt namelijk door ons als belangrijk gevonden dat de Groningse gemeenten de verantwoordelijkheid voor het lokale sportdomein zelf vormgeven." (Provincie Groningen 2012, pg. 4)

2.2.1 Sportplein Groningen

Met de oprichting in 2012 van het Sportplein Groningen geeft de provincie Groningen het signaal af dat er zowel op provinciaal als gemeentelijk niveau gestreefd wordt naar 'een integraal sportbeleid', waarin sport, bewegen en een gezonde leefstijl de pijlers zijn: "Sport en bewegen is van groot belang voor het verbeteren van de (individuele) gezondheid." (Provincie Groningen 2012, pg. 11).

Met het samenbrengen van de diverse kennis en vaardigheden uit de wereld van sport, beweging, gezondheid en onderwijs wil de provincie Groningen "de krachten bundelen, zodat het geheel meer is dan de som der delen" (Provincie Groningen 2012, pg. 6).

Met ingang van 2012 omschrijft de provincie Groningen haar rol als het gaat om sport en bewegen (en een gezonde leefstijl) als volgt: "Regisseren, initiëren, coördineren, faciliteren, stimuleren en het bevorderen van samenwerking." (Provincie Groningen 2012, pg. 4)

2.3 Gemeentelijk beleid

In deze paragraaf kijken we kort terug op de huidige sportnota 'Winsum Beweegt' (2003-2015). Daarnaast wordt kort stilgestaan bij andere beleidsterreinen die van belang (kunnen) zijn voor een nieuw sportbeleid.

2.3.1 Gemeentelijk sportbeleid

De gemeente Winsum beschikt met '*Winsum Beweegt*' over een sportnota (2003-2015) waarin drie pijlers (fysieke omstandigheden, sociale infrastructuur en financiële gevolgen) dienen om het sporten en bewegen in de gemeente Winsum tot een aantrekkelijke activiteit te maken. Een activiteit die uitnodigt tot deelname en die voor iedereen toegankelijk is. Een activiteit die bijdraagt aan het vergroten van de leefbaarheid en levendigheid van de gemeente Winsum. En een kwalitatief aanbod dat de vraag kan versterken.

De sportnota heeft er toe geleid dat de gemeente Winsum in deze periode heeft deelgenomen aan een tweetal landelijke regelingen voor specifieke doelgroepen: de Breedtesportimpuls (2000-2006) was gericht op ouderen en de Buurt Onderwijs Sport Impuls (BOS 2007-2010) op jongeren. De doelgroep 4 tot 19 jaar werd gestimuleerd te gaan bewegen en sport werd daarbij als middel ingezet om achterstanden op het gebied van onderwijs, gezondheid, welzijn, overlast, opvoeding en/of sport & bewegen terug te dringen. Uit resultaten van het BOS onderzoek blijkt dat het percentage kinderen dat aan de NNGB voldoet, is gedaald van 62% in 2007 naar 57% in 2010. Daarnaast is het zeer hoge percentage kinderen dat lid is van een sportvereniging iets gedaald (van 96% in 2007 naar 93% in 2010). Positief is dat minder kinderen kampen met overgewicht: 9% in 2007 tegenover 4,7% in 2010 (Huis voor de Sport Groningen 2012, pg. 15).

Daarnaast is in de gemeente Winsum een aantal jaren gewerkt met de Sportpas. Doel van deze sportpas is kinderen aan het sporten en bewegen te krijgen en te houden. Door middel van een kennismakingsaanbod van sportverenigingen kunnen kinderen uit het basisonderwijs 'proeven' aan verschillende sporten. Aan de sportpas van 2011 hebben 165 kinderen deelgenomen, waarbij vooral hockey, kanoën, tennis en tafeltennis op grote belangstelling konden rekenen. De meer traditionele sporten als gymnastiek en voetbal vielen minder in de smaak. De sportpassen in 2009 en 2010 konden rekenen op een deelname van rond de 190 kinderen. Meerdere sportverenigingen heeft het een aantal nieuwe leden opgeleverd.

Een korte terugblik op het huidige sportbeleid maakt duidelijk dat de gemeente Winsum zich hoofdzakelijk heeft gericht op (beheer, onderhoud en vernieuwing van de) sportaccommodaties. Het onlangs door het hockey en het korfbal in gebruikgenomen kunstgrasveld is hiervan een tastbaar resultaat. Naast het 'stimuleren' van de sportaccommodaties is er vanuit de gemeente niet of nauwelijks sprake geweest van stimulering van het ongebonden sporten en bewegen. Door de zelfredzaamheid van de burgers (wandelen, fietsen, hardlopen, wielrennen, zwemmen, etc.) en het commerciële aanbod (van de fitnesscentra) heeft het ongebonden sporten en bewegen een enorme groei doorgemaakt. Tot slot heeft de gemeente deelgenomen aan twee landelijke projecten sportstimulering voor speciale doelgroepen (zie tweede alinea).

2.3.2 Wet Maatschappelijke Ondersteuning

In de WMO is een tiental prestatievelden benoemd (www.wmo.nl). Het motto van de WMO is: Alle inwoners van Nederland moeten aan alle facetten van de samenleving kunnen meedoen. Voor het sport- en beweegbeleid van de gemeente Winsum zijn de volgende drie prestatievelden van belang:

- Het bevorderen van de sociale cohesie (en de leefbaarheid) in dorpen, wijken en buurten;
- Het stimuleren van chronisch zieken en gehandicapten om mee te doen aan maatschappelijke activiteiten;
- Het faciliteren van voorzieningen voor deze chronisch zieken en gehandicapten om aan deze activiteiten te kunnen meedoen.

2.3.3 Speelvoorzieningenbeleid

Speelvoorzieningen zijn een belangrijk instrument om het bewegen in de gemeente Winsum te bevorderen. De gemeente Winsum heeft (in *Speelvoorzieningenbeleid 2009-2018*) beleid ontwikkeld voor de speelvoorzieningen, dat het kader vormt voor de (her)inrichting van speelplekken (zie: Gemeente Winsum, 2009). De afgelopen jaren zijn al tal van speelplekken en trapveldjes in overleg met (jeugdige) bewoners opnieuw ingericht.

2.3.4 Recreatie & Toerisme

In het *Startdocument Toeristische Beleidsontwikkeling* (Gemeente Winsum 2012) is een zevental thema's (en 22 mogelijke actiepunten) benoemd dat de recreatie en het toerisme in de gemeente Winsum moet versterken. Voor het sport- en beweegbeleid in de gemeente Winsum zijn de volgende twee thema's van belang:

- Het stimuleren van route gebonden fiets- en wandelvoorzieningen;
- Verbeteren/uitbreiden dagrecreatief aanbod (kanoën, roeien, etc.).

2.3.5 Subsidiebeleid

De gemeente Winsum heeft in de *Nota subsidiebeleid Welzijn gemeente Winsum* (Gemeente Winsum, 2007) het subsidiebeleid vastgelegd. Voor het stimuleren van sport- en beweegbeleid zijn er mogelijkheden voor het verlenen van gemeentelijke subsidie voor:

- Activiteiten op het gebied van sportstimulering bij doelgroepen (ouderen, jongeren, gehandicapten);
- Bijzondere sportevenementen.

De afgelopen jaren is er tal van activiteiten en sportevenementen gesubsidieerd: Energiewacht Tour, Tocht Rondom de Noord, Winsumer Wierdentocht, Themamiddag Bewegen is Gezond, Weerbaarheid Ouderen, etc..

2.4 Trends & ontwikkelingen

De laatste jaren is in Nederland de aandacht van sport en bewegen steeds meer verschoven naar gezondheid. We gaan bewust om met aspecten als bewegen, vitaliteit en gezonde voeding. De overheid hanteert steeds strengere regelgeving voor roken, drank, (soft)drugs en voedsel. Kortom: allerlei ontwikkelingen die in de 21^e eeuw een bijdrage moeten leveren aan een Gezonde Leefstijl.

Op het terrein van ongebonden sporten en bewegen heeft fitness, met landelijk bijna 2.000.000 leden, zich in korte tijd stevig op de kaart gezet. De laatste jaren is de Nederlandse Wandelaars Bond (NWB) verhoudingsgewijs de sterkst groeiende bond, die anno 2013 op de drempel staat om de top-10 van het NOC*NSF binnen te stappen. Ook het fietsen is, mede door de komst van ANWB-fietsroutes en GPS-fietstochten, sterk gegroeid.

2.4.1 Demografische ontwikkelingen

In tegenstelling tot diverse andere gemeenten in de provincie Groningen wordt voor de gemeente Winsum in de periode 2013-2020 geen krimp verwacht (Gemeente Winsum, 2011), maar zelfs een groei van 1 à 2%. Net als de rest van Nederland krijgt de gemeente Winsum te maken met (6%) minder jongeren en meer 'vergrijzing'. Na 2021 neemt het aantal ouderen fors toe en dan vooral de groep 'oudere ouderen' (75+). Van deze groep met 'dubbele vergrijzing' is bekend dat zij te maken krijgen met fysieke beperkingen, toenemende zorgvraag en een afnemende mobiliteit. De uitdaging wordt om deze groep zelfstandig, onafhankelijk en gezond te houden (zie: Gezondheidsraad, 2009).

2.4.2 Gezondheidsontwikkelingen

Naast de demografische ontwikkeling van vergrijzing lijken in Nederland de gezondheidsontwikkelingen voor wat betreft overgewicht en obesitas de belangrijkste. Het aantal mensen in Nederland dat lijdt aan obesitas of overgewicht is de laatste decennia sterk gestegen.

In 1981 had 37,2% van de mannen en 29,8% van de vrouwen last van overgewicht (inclusief obesitas). In 2011 is dit percentage voor mannen gestegen naar 53,5% en voor vrouwen tot 43,0%. In deze periode steeg het percentage obesitas voor mannen van 4,1% naar 10,2% en voor vrouwen van 6,4% naar 12,6% (www.nationaalkompas.nl). Overgewicht is bij volwassenen op middelbare en hoge leeftijd het hoogst. Anno 2013 blijft het percentage kinderen met (matig)

overgewicht stijgen (thans ongeveer 14%). Het percentage kinderen met obesitas (2,5%) is al een aantal jaren stabiel (www.nationaalkompas.nl).

Landelijk heeft de provincie Groningen het laagste percentage overgewicht onder volwassenen. Na een lange periode van stijging (met 51% in 2006) is de laatste jaren een duidelijke daling waarneembaar (49% in 2010).

Afgaande op de cijfers van het *Tabellenboek Gezondheidsprofiel Groningen 2010* (GGD Groningen 2011, pg. 57) zijn deze voor de gemeente Winsum, net als in de buurgemeenten Bedum en De Marne, in dezelfde periode niet gedaald, maar juist (opvallend) gestegen. Na Pekela (67%) en Grootegast (66%) is Winsum in 2010 de gemeente met het hoogste percentage aan overgewicht in de provincie Groningen: 61%. Onderstaande tabel geeft een overzicht van de provinciale cijfers, die voor de gemeente Winsum en voor de (aangrenzende) buurgemeenten.

Overgewicht volwassenen	1998	2002	2006	2010
Provincie Groningen	43%	49%	51%	49%
Gemeente Groningen	34%	38%	46%	35%
Gemeente Loppersum	32%	47%	58%	50%
Gemeente Zuidhorn	49%	45%	40%	51%
Gemeente Eemsmond	46%	55%	56%	52%
Gemeente Bedum	45%	40%	36%	53%
Gemeente De Marne	54%	56%	41%	55%
Gemeente Winsum	40%	51%	50%	61%

Afbeelding 1: overgewicht volwassenen in de gemeente Winsum en buurgemeenten

In vergelijking met volwassenen steken de cijfers voor kinderen, als het gaat om overgewicht in de gemeente Winsum, positief af. Provinciaal gezien zitten de cijfers onder die van het gemiddelde. Een objectieve meting van de GGD Groningen leverde in 2009 de volgende resultaten op (zie: GGD Groningen 2011, pg. 58):

Overgewicht kinderen	2/3 jaar	5/6 jaar	10/11 jaar
Provincie Groningen	7%	13%	20%
Gemeente Loppersum	6%	6%	10%
Gemeente Zuidhorn	5%	8%	10%
Gemeente Winsum	8%	9%	14%
Gemeente De Marne	9%	9%	15%
Gemeente Eemsmond	9%	8%	18%
Gemeente Groningen	5%	11%	19%
Gemeente Bedum	7%	11%	21%

Afbeelding 2: overgewicht kinderen in de gemeente Winsum en buurgemeenten

2.4.3 Individualisering

De individualisering in de Nederlandse maatschappij neemt toe. Dit komt ook tot uiting in het sportgedrag. Zo neemt de populariteit van individueel ongebonden sporten of bewegen steeds verder toe. Vooral de vrijheid om te sporten of bewegen als het uitkomt, tegenover de 'vaste tijden' van de sportvereniging, speelt een belangrijke rol. Door de individualisering daalt ook het aantal vrijwilligers gestaag. Tegelijkertijd wordt 'de regeldruk' (Arbo-wetgeving, bestuursaansprakelijkheid, regelgeving rond legionella, sociale hygiëne, etc.) voor een sportvereniging steeds groter. Het werven en vasthouden van vrijwilligers wordt voor een sportvereniging een steeds grotere uitdaging.

2.4.4 Toename keuzemogelijkheden in vrijetijdsbesteding

Er zijn steeds meer manieren om vrije tijd te besteden. Dit heeft zowel voor- als nadelen voor de sportverenigingen. Sportverenigingen kunnen aan de hand van nieuwe vormen hun sportaanbod uitbreiden. Andere vormen van vrijetijdsbesteding, zoals de computer, internet en televisie vormen

concurrentie voor sport en bewegen. Vooral kinderen sporten en bewegen tegenwoordig minder en besteden meer tijd aan deze moderne mediavormen. Naarmate de keuzemogelijkheden voor vrijetijdsbesteding toenemen, kan de sportdeelname afnemen.

2.4.5 Zelfredzaamheid burgers

“Vraag niet wat jouw land voor jou kan doen, maar vraag wat je zélf voor je land kan doen”. Het zijn de beroemde woorden van voormalig president John F. Kennedy van de Verenigde Staten tijdens zijn inauguratie in 1960. In een notendop is dit de boodschap die de gemeenten meer en meer aan haar burgers wil meegeven. De gemeenten krijgen een andere rol en burgers moeten meer verantwoordelijk worden voor ‘hun eigen zaakjes’. Op het terrein van sport is ook in de gemeente Winsum deze ontwikkeling gaande. De gemeente faciliteert en stimuleert de zelfredzaamheid. Het privatiseren van sportaccommodaties, het uitvoeren van het (dagelijks) onderhoud aan sportaccommodaties, maar ook de opkomst van fitness en het opstarten door burgers van loop- en fietsgroepjes zijn voorbeelden van zelfredzaamheid van burgers.

2.4.6 Zorgvuldig ruimtegebruik

De laatste jaren wordt door overheden steeds sterker ingezet op een zorgvuldige ruimtelijke ordening. Dit betekent dat mogelijkheden in de bestaande voorraad voorrang krijgen boven uitbreidingsmogelijkheden. Uit allerlei onderzoeken blijkt dat er een ontwikkeling gaande is dat de burger steeds meer bereid is om verder te reizen voor kwalitatief goede sportvoorzieningen (zie: Sociaal Cultureel Planbureau 2010: pg. 205-208).

2.4.7 Ontwikkelingen sport en bewegen

Een aantal opvallende trends en ontwikkelingen op het terrein van sport en bewegen wordt hieronder kort beschreven:

- Snelle stijging van sportdeelname (laatste 10 jaar jaarlijks 1% groei)
- Relatief sterke groei van leden bij sportverenigingen van de groep 55 +
- Snelle stijging van (ongebonden) beweegdeelname
- Sterke groei commercieel sportaanbod (fitness, aerobics, wielrennen, hardlopen, wandelen)
- Stijging van de aandacht voor Gezonde Leefstijl (in relatie tot sport en bewegen)
- Stijging van werkgelegenheid en omzet
- Toenemende professionalisering
- Toenemende belangstelling voor (grote) sportevenementen

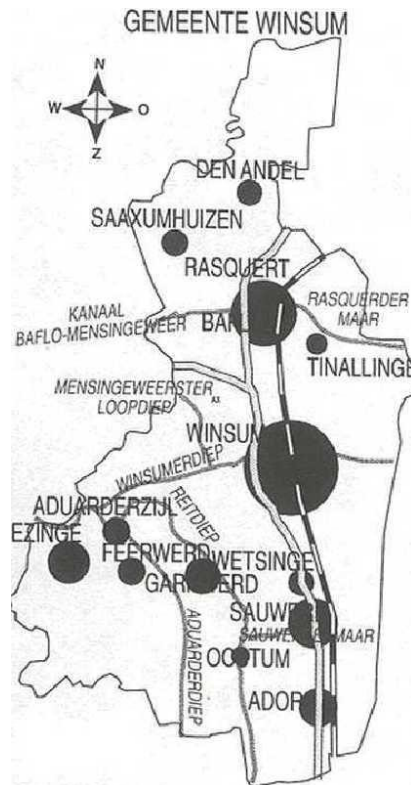
2.4.8 Concluderend

De sport- en beweegaanbieders in de gemeente Winsum zullen rekening moeten gaan houden met de trends en ontwikkelingen. Met de zeer snel naderende ‘dubbele vergrijzing’ vormen ouderen een interessante groep. Ook de toenemende aandacht voor een gezonde leefstijl en de problematiek van overgewicht en obesitas biedt volop (nieuwe) mogelijkheden voor de sport- en beweegaanbieders. Het terrein sport en bewegen zal meer in dienst van gezondheid moeten komen te staan. Sportverenigingen moeten goed anticiperen op de gevolgen van de toenemende individualisering. Er zal veel tijd en aandacht besteed moeten worden aan het werven en vasthouden van vrijwilligers. De toenemende aandacht van de jeugd voor de moderne mediavormen is een belangrijk aandachtspunt voor de sportverenigingen. Met welk (nieuw) aanbod kunnen we de jeugd aan ons binden? Wellicht kunnen de sportverenigingen gebruikmaken van ‘de kracht’ van de fitnesscentra: flexibiliteit (geen vaste trainingstijd, de ene trend volgt de andere op, etc.) en multifunctionaliteit (van jong tot oud is voor ieder wat wils). Omdat de ontwikkeling van een terugtrekkende overheid verder zal gaan, moeten sportverenigingen er rekening mee houden dat er (nog) meer taken bij hen terecht kunnen komen. Kunnen we dit aan en hoe pakken we dit op? Sportverenigingen zullen moeten gaan nadenken over mogelijkheden tot (meer) samenwerking. Met de vele ontwikkelingen op komst moet er (wellicht) goed nagedacht worden over een integrale aanpak met andere beleidsterreinen en lokale partijen.

3 Kenschets gemeente Winsum

3.1 Algemeen

De gemeente Winsum is in 1990 ontstaan door een samenvoeging van de gemeenten Adorp, Baflo, Ezinge en Winsum. De gemeente is gelegen tussen de stad Groningen en het Lauwersmeer en het grondgebied strekt zich uit van Stad tot Wad. Op een totale oppervlakte van ruim 102 km² (waarvan bijna 2 km² water) wonen bijna 14.000 mensen. Naast het in het oostelijk deel liggende kerndorp Winsum, waar 55% van de bevolking woont, zijn er nog 13 dorpen, waarvan Baflo (in het noorden; 14% van de inwoners), Sauwerd (in het zuiden, 8% van de inwoners) en Ezinge (in het westen; 6% van de inwoners) de drie grootste zijn. De gemeente Winsum telt ook nog 40 buurtschappen.

Afbeelding 3: plattegrond van de gemeente Winsum

3.2 Sportaccommodaties

In *Bouwstenen accommodatieanalyse sportnota Winsum* is een analyse gemaakt van de huidige sportaccommodaties en de betrokkenheid van de gemeente Winsum daarin (zie: Grontmij 2012). Daarnaast zijn er onder de sportverenigingen en de inwoners enquêtes gehouden, met vragen over de kwantiteit en kwaliteit van de accommodaties (zie: Huis voor de Sport Groningen, 2012). De conclusie is dat de sportaccommodaties een goede spreiding en gunstige tarieven hebben, voldoen aan de vraag, redelijk bezet, veilig, goed bereikbaar, verouderd, maar goed onderhouden zijn. Een samenvatting van deze analyse is als *bijlage 1* toegevoegd.

Uitgaande van de drie grootste sporten (voetbal, gymnastiek en tennis) is er in de gemeente Winsum sprake van een goede spreiding van zowel de buiten- als binnensportaccommodaties.

3.2.1 Buitensportaccommodaties

De vier grootste kernen Winsum (2), Baflo, Sauwerd en Ezinge (in Feerwerd) beschikken over een sportpark (voor voetbal). Ook Adorp (het meest zuidelijke dorp) heeft een sportpark. Het sportveld in Den Andel (het meest noordelijke dorp) is recent door de gemeente Winsum afgestoten. Met zes **sportparken** voor voetbal op een inwonersaantal van 14.000 zit de gemeente Winsum voor een plattelandsgemeente (ruim) boven het landelijk gemiddelde.

Net als de sportparken zijn ook de vier **tennisparken** in Winsum, Rasquert, Sauwerd en Ezinge goed over de gemeente verspreid.

Naast de sportparken en de tennisparken zijn er in de gemeente Winsum de **overige buitensportaccommodaties**: een zwembad (Winsum); een kunstgrasveld voor hockey en korfbal (Winsum); een atletiekvoorziening (Winsum); zes goed gespreide ijsbanen (Rasquert, Winsum, Sauwerd, Adorp, Garnwerd en Ezinge); vier goed gespreide jeu de boulesbanen (Baflo, Winsum, Sauwerd en Ezinge) en vier (private) maneges.

3.2.2 Binnensportaccommodaties

Voor sport, bewegen en bewegingsonderwijs beschikt de gemeente Winsum over acht goed gespreide binnensportaccommodaties. Naast een sporthal (Winsum) gaat het om zeven gymlokalen/sportzalen in: Den Andel, Rasquert, Winsum (2), Sauwerd, Adorp en Ezinge. In de gemeente zijn, beide in de kern Winsum, twee fitnesscentra.

3.3 Sportverenigingen

In vijf van de dertien dorpen zijn sportverenigingen gevestigd (zie: Huis voor de Sport Groningen, 2012). In totaal zijn er in de gemeente Winsum 50 sportverenigingen (inclusief 2 fitnesscentra). Daarvan bevindt zich bijna de helft in de kern Winsum (24). Het resterende deel is verdeeld over de dorpen Baflo (6); Sauwerd (9); Ezinge (7) en Adorp (4). Met 50 sportverenigingen op een inwonertal van ongeveer 14.000 zit de gemeente Winsum ruim boven het landelijke gemiddelde (www.nocnsf.nl).

3.4 Aanbod sport en bewegen in de gemeente Winsum

In de gemeente Winsum is sprake van een gevarieerd aanbod van sport en bewegen. De bijna 50 sportverenigingen zorgen voor een breed sportaanbod. Met uitzondering van golf (in een straal van 30 kilometer zijn er meerdere golfbanen binnen een half uur bereikbaar) zijn alle traditionele sporten uit de top-10 van het NOC*NSF vertegenwoordigd: voetbal, tennis, gymnastiek, hockey, paardensport, zwemmen, atletiek, volleybal en korfbal. Daarnaast is er o.a. aanbod van verenigingen in de volgende takken van sport en bewegen: atletiek, badminton, hardlopen, hengelsport, jeu de boules, koersbal, judo, karate, Nordic Walking, tafeltennis, wandelsport, watersport, wielersport en zaalvoetbal.

3.5 Bezettingsgraad sportaccommodaties

Op basis van de norm (KNVB/NOC*NSF) voldoet de totale capaciteit aan beschikbare wedstrijd- en trainingsvelden van **de sportparken** (voor voetbal) aan de behoefte van de zes gemeentelijke voetbalverenigingen. Op basis van de totale capaciteit is er sprake van een goede balans tussen vraag en aanbod. Op basis van de norm is voor VIBOA in Winsum voor zowel wedstrijd- als trainingsvelden sprake van te weinig capaciteit. Hunsingo in Winsum heeft onvoldoende capaciteit voor training (zie: Grontmij 2012, pg. 14). Op de sportparken in Baflo (+1,0 wedstrijd), Sauwerd (+0,5 training), Adorp (+0,9 wedstrijd) en Ezinge (+1,0 wedstrijd) is er sprake van een overcapaciteit aan velden.

De bezettingsgraad van de vier **tennisparken** is zeer matig. De totale capaciteit van de tennisparken is 16 tennisbanen. Op basis van het aantal leden en de normering van de KNLTB zouden 8 tennisbanen volstaan (zie: Grontmij 2012, pg. 20).

Met 2500 à 2600 klokuren is de bezetting van de **Ripperdahal** (heel) hoog. Het gebruik is anderhalf keer zo hoog als de zogenaamde ISA-norm (1700 klokuren) die het NOC*NSF hanteert voor het realiseren en exploiteren van een sporthal (www.isa-sport.com). Uit de enquête onder de sportverenigingen blijkt dat door de hoge bezettingsgraad van de Ripperdahal er zelfs sprake is van een wachtlijst (zie: Huis voor de Sport Groningen, 2012).

Er zijn geen **gymlokalen/sportzalen** in de gemeente die echt overbodig zijn (zie: Grontmij 2012, pg. 10). De bezetting van de gymlokalen in Winsum (Borgweg) is met 77% goed, in Rasquert (59%) en Sauwerd (55%) matig en in Ezinge (30%) zeer laag is. Het gymlokaal aan de Schouwerzijlsterweg (Winsum) en de beide sportzalen in Adorp en Den Andel zijn geprivatiseerd. Het onderhoud aan de vier gemeentelijke gymlokalen is hoog (zie: Grontmij 2012, pg. 9). In tegenstelling tot de drie andere gymlokalen (op jaarbasis ongeveer € 19.000) zijn de kosten van

het gymlokaal in Ezinge (ongeveer € 50.000 op jaarbasis) opvallend hoog (Grontmij 2012, pg. 11). De gemeente is (wettelijk) verantwoordelijk voor huisvesting van het bewegingsonderwijs.

Met 37.000 bezoekers op een inwonersaantal van 14.000 is het bezoek aan **zwembad De Hoge Vier** met een animocijfer van 2,6 redelijk. De exploitatie, de kapitaalslasten, de personeelskosten, de kosten voor het onderhoud, de gemeentelijke exploitatiesubsidie, de openingstijden en de kosten voor een los kaartje (€ 4,50) zijn in vergelijking met andere openluchtzwembaden (heel) hoog. De inkomsten uit entree en de inzet van vrijwilligers (0) zijn opvallend laag (zie: Grontmij 2012, pg. 26-28).

3.6 Deelname sport en bewegen in de gemeente Winsum

Uit cijfers van de inwonersenquête blijkt dat van de inwoners in de gemeente Winsum, die wel sporten of bewegen, ongeveer 40% sport bij een sportvereniging en dat ongeveer 60% ongebonden sport en/of beweegt (zie: Huis voor de Sport Groningen 2012, pg. 13).

Volgens cijfers van het NOC*NSF is anno 2013 ruim 30% van de inwoners van Nederland lid van een sportvereniging (zie: www.nocnsf.nl). In de gemeente Winsum ligt met 27 à 28% het percentage een paar procent lager (zie: Huis voor de Sport Groningen 2012, pg. 9).

Landelijk gezien voldoet ongeveer 58% van de Nederlandse bevolking van 12 jaar en ouder aan de NNGB (www.cbs/staline 2012). Volgens het Rijksinstituut voor Volkgezondheid en Milieu (RIVM) is Groningen de hoogst scorende provincie als het gaat om de NNGB (www.zorgatlas.nl). Mede gebaseerd op GGD-onderzoek kent het RIVM aan de provincie Groningen een percentage van bijna 62% toe (zie *bijlage II*). Er zijn geen aanwijzingen dat dit percentage voor de gemeente Winsum (sterk) afwijkt. Ongeveer 38% van de inwoners voldoet dus niet aan de NNGB.

In totaal zijn in de gemeente Winsum ongeveer 1000 personen lid van 'fitness'. Dit komt overeen met 7 à 8%. Dit ligt onder het gemiddelde van 11 à 12% (www.mulierinstituut.nl/fitnessmonitor), dat geldt voor heel Nederland.

3.7 Sportstimulering

Zoals in 2.3.1 al werd geconcludeerd heeft het sportbeleid in de gemeente Winsum zich in de periode 2003-2013 voornamelijk geconcentreerd op de sportaccommodaties. Met uitzondering van een tweetal landelijke projecten is er in deze periode door de gemeenteraad geen budget beschikbaar gesteld voor andere sportstimuleringsprojecten voor speciale doelgroepen. Op basis van deskresearch, de drie enquêtes en de interviews met sleutelfiguren in de gemeente Winsum, is er een goed beeld ontstaan waar met behulp van sportstimulering in de gemeente Winsum punten verbeterd kunnen worden. Dit komt in 4.3 aan de orde.

3.8 Concluderend

Winsum is een sportieve gemeente, waarvan het grootste deel van de inwoners aan sport en bewegen doet. Zowel onder de sportverenigingen als onder de inwoners heerst er tevredenheid als het gaat om het sport- en beweegaanbod. Bij veel sportverenigingen is het ledenaantal de afgelopen drie jaar gedaald/niet gegroeid (Huis voor de Sport Groningen 2012, pg. 12). Vooral de sporten gymnastiek en tennis worden geconfronteerd met ledenverlies. Als het gaat om de NNGB, dan scoort landelijk gezien de provincie Groningen (en dus ook Winsum) het hoogst. Toch valt in de gemeente Winsum nog winst te halen wanneer het gaat om de NNGB.

4 Harmonisatie, Bezuiniging & Sportstimulering

In dit hoofdstuk worden de drie doelstellingen van de bestuursopdracht voor een nieuw sportbeleid, zoals geformuleerd in de startnotitie (zie 1.2), nader uitgewerkt:

- 1) **Harmonisatie** (eenduidig gemeentelijk sportaccommodatiebeleid)
- 2) Een **bezuiniging** van structureel € 100.000 en een extra bezuiniging om middelen te realiseren voor het nieuwe sportstimuleringsbeleid
- 3) Een ombuiging realiseren naar een **stimulerend sport, beweeg en gezondheidsbeleid**

Op basis van de inventarisatie en analyse van de sportaccommodaties (Grontmij, 2012) en de sportstimulering (Huis voor de Sport Groningen, 2012) zijn er door de projectgroep, klankbordgroep, sportverenigingen, beweegaanbieders, andere lokale partijen, inwoners, college en gemeenteraad) denkrichtingen gegeven voor harmonisatie, bezuinigingen en sportstimulering. De denkrichtingen van het college en de aanvullingen hierop vanuit de gemeenteraad zijn als *bijlage III* toegevoegd.

4.1 Harmonisatie

Om in de gemeente Winsum te komen tot een eenduidig beleid ten aanzien van de gemeentelijke binnen- en buitensportaccommodaties heeft Grontmij een tiental uitgangspunten gehanteerd (zie: Grontmij, 2013):

- Eigendom, beheer, groot onderhoud en dagelijks onderhoud van de binnensportaccommodaties bij de gemeente
- Eigendom zwembad, voetbal- en overige sportvelden bij gemeente
- Beheer voetbalvelden, overige sportvelden en zwembad bij huurders en/of sportverenigingen
- Dagelijks onderhoud zwembad, voetbal- en overige sportvelden bij huurders en/of de sportverenigingen
- Eigendom en groot onderhoud tennisparken bij de gemeente. Beheer en dagelijks onderhoud tennisparken bij de verenigingen
- Dagelijks onderhoud kleedkamers altijd bij de sportverenigingen
- Onderhoud kantines altijd bij de sportverenigingen
- Groot onderhoud (alle) buitensportaccommodaties (incl. kleedkamers) bij de gemeente
- Energielasten binnensportaccommodaties bij de gemeente
- Energielasten buitensportaccommodaties bij huurders en/of sportverenigingen

Bij de eerste bullet gaat het niet om de gymlokalen aan de Schouwerzijlsterweg in Winsum, in Adorp en in Den Andel. Eerstgenoemd gymlokaal is (met recht van opstal) overgedragen aan de voetbalvereniging VIBOA. De gymlokalen in Adorp en Den Andel zijn ook niet van de gemeente. Deze behoren bij de dorpshuizen.

Het in eigendom hebben van sportaccommodaties biedt de gemeente een aantal voordelen:

- Als eigenaar blijft de gemeente in staat om beleidsveranderingen door te voeren
- Als eigenaar is er controle op de verhuurprijzen

Ten aanzien van sportaccommodaties is er gekeken naar de verschillende regelingen die er zijn voor eigendom, beheer en onderhoud.

- Bij de binnensport en het zwembad is er sprake van een eenduidig beleid
- Bij de buitensport (voetbal, tennis, overige sporten) wordt een harmonisatie voorgesteld. Harmonisatie kan op jaarbasis een bezuiniging opleveren van € 31.000 à € 37.000. Voor een volledige uitwerking: zie: Grontmij, 2013a.

In onderstaande tabel 4 zijn de voorstellen voor harmonisatie weergegeven.

	<i>Maximaal</i>	<i>Minimaal</i>	<i>Omschrijving harmonisatievoorstel</i>
Voetbal			
Mogelijkheid 1	€ 4.500	€ 4.500	Onderhoud kantines altijd bij vereniging (in concreto Ezinge; ligt nu nog bij gemeente)
Mogelijkheid 2ab	€ 14.000	€ 14.000	Kleedkameronderhoud bij vereniging met vergoeding (of huurverhoging)
Mogelijkheid 3	€ 0	€ 3.700	Privatisering velden SIOS
Tennis			
Mogelijkheid 4	€ 4.000	€ 4.000	Besparing: geen onderhoud door gemeente aan opstellen tennis in Baflo
Mogelijkheid 5	€ 8.650	€ 8.650	Privatisering (ofwel huurverhoging) van de tennisbanen in Ezinge en Rasquert (bij privatiseren eenmalig afboeken € 9.798)
Mogelijkheid 6	€ 1.766-	€ 1.766-	Extra uitgave: verstrekken vergoeding 2 x € 883 voorjaarsonderhoud Onstaborg
Mogelijkheid 7	€ 0	€ 10.000	Renovatievergoeding tennis (extra uitgave)
Overige sporten			
Mogelijkheid 8	€ 6.000	€ 6.000	Energie voor gebruikers kunstgrascomplex
Mogelijkheid 9	€ 2.000	€ 2.000	Vervallen onderhoud oude opstal DWA
Totaal	€ 37.384	€ 31.084	

Afbeelding 4: Mogelijkheden harmonisatie sportaccommodaties gemeente Winsum

4.2 Bezuinigingen

Om in de gemeente Winsum te komen tot bezuinigingen heeft Grontmij de volgende uitgangspunten gehanteerd (zie: Grontmij, 2013):

- Harmonisatie
- Effectief beheer van de gemeentelijke sportaccommodaties
- Efficiënt gebruik van de gemeentelijke sportaccommodaties
- Reële huurprijzen voor gebruik van de sportaccommodaties
- Zelfredzaamheid van de burgers (o.a. inzet vrijwilligers)

Naast de harmonisatie is er gekeken hoe effectief het beheer van de sportaccommodaties is. In het bijzonder is er nader onderzoek door Grontmij en Huis voor de Sport Groningen gedaan naar de beheervorm van de Ripperdahal (zie: Grontmij 2013a, pg. 5-7) en het zwembad (zie: Grontmij 2013a, pg. 20-23). De conclusie is dat er (mede door uitwisseling van beheer) in totaal 0,5 fte bezuinigd kan worden. De mogelijkheid dat een sportvereniging of een particuliere pachter het beheer van Ripperdahal en/of zwembad invult, lijkt op voorhand klein. Met het beperken van de openingstijden (minder personeelskosten), het inzetten van meer vrijwilligers en het uitwisselen met het beheer van de Ripperdahal kan er aanzienlijk bezuinigd worden op de gemeentelijke exploitatiebijdrage aan het zwembad De Hoge Vier.

Ook is er nadrukkelijk gekeken naar hoe efficiënt de sportaccommodaties worden gebruikt. Op dit punt vielen het sportpark in Adorp (meer dan 90% 'leegstand'), het gymlokaal in Ezinge (meer dan 70% 'leegstand') en het zwembad (op meerdere momenten nauwelijks of geen bezetting) op.

In vergelijking met de landelijke huurprijzen en de (meeste) huurprijzen van de omliggende gemeenten zijn de huurprijzen van alle gemeentelijk sportaccommodaties in de gemeente Winsum (heel) laag.

Op meerdere sportaccommodaties leveren vrijwilligers van diverse sportverenigingen (als huurders) een bijdrage in het beheer, schoonmaak en onderhoud. Bij het zwembad en de sportparken in Adorp en Sauwerd is dit (nog) niet of nauwelijks aan de orde.

In onderstaande tabel 5 zijn de voorstellen voor bezuiniging weergegeven.

Binnensport	<i>Minimaal</i>	<i>Maximaal</i>	<i>Omschrijving bezuinigingsvoorstel</i>
Mogelijkheid 1	€ 9.375	€ 9.375	Aanpassing beheer Ripperdahal
Mogelijkheid 2	€ 0	€ 15.000	Onderzoek afstoten gymlokaal Ezinge
Mogelijkheid 3	€ 15.000	€ 15.000	Verhogen tarieven binnensport
Voetbal			
Mogelijkheid 4	€ 8.500	€ 9.500	Accommodatie opheffen in Adorp en onderbrengen elders.
Mogelijkheid 5	€ 0	€ 0	Uitgangspunt is totale capaciteit in de gemeente en niet meer per vereniging (voorkomen kostenstijgingen)
Mogelijkheid 6	€ 4.500	€ 4.500	Verhoging huurtarieven voetbal, extra inkomsten € 4.500
Tennis			
Overige sporten			
Mogelijkheid 7	€ 17.770	€ 17.770	Bijstellen kosten onderhoud kunstgrasveld en onderhoud gebouw (oud/nieuw)
Mogelijkheid 8	<i>PM</i>	<i>PM</i>	Ander huurtarief i.v.m. Argo en DWA; bespeler van het kunstgrasveld (PM)
Zwembad			
Mogelijkheid 9	€ 30.000	€ 30.000	Verlagen personeelskosten door minder openingsuren
Mogelijkheid 10	€ 15.000	€ 30.000	Meer vrijwilligers betrekken bij de exploitatie
Mogelijkheid 11	€ 9.375	€ 9.375	Uitwisseling inzet sporthalbeheer en zwembadbeheer
Mogelijkheid 12	€ 116.000	€ 116.000	Afbouw subsidie en waarschijnlijk sluiting
Totaal 1 t/m 11	€ 109.520	€ 140.520	Maatregelen met behoud zwembad
Totaal 1 t/m 8 + 12	€ 161.770	€ 177.770	Met waarschijnlijk sluiting zwembad

Afbeelding 5: Mogelijkheden bezuinigingen sport gemeente Winsum

Samenvattend

- Bezuiniging kan inclusief de totale afbouw van de exploitatiesubsidie van het zwembad een bedrag opleveren tussen € 162.000 en bijna € 178.000.
- Bij het achterwege blijven van de totale afbouw van de zwembadsubsidie kan een bezuiniging gehaald worden tussen € 110.000 en € 141.000.
- Omdat de harmonisatievoorstellen een bedrag van € 31.000 à € 37.000 kunnen opleveren is ook hier min of meer sprake van een bezuiniging.
- Worden de voorstellen van de harmonisatie en de bezuinigingen bij elkaar opgeteld (zie onderstaande tabel 6), dan is er (inclusief de totale afbouw van de exploitatiesubsidie van het zwembad) een totale bezuiniging mogelijk tussen **€ 209.000** en **€ 218.000**.
- Bij het achterwege blijven van de totale afbouw van de subsidie voor het zwembad kan een totale bezuiniging gehaald worden die ligt tussen bijna **€ 147.000** en **€ 172.000**.
- Het voorgaande in acht genomen, kan worden vastgesteld dat het in de bestuursopdracht genoemde streefbedrag van € 250.000 niet kan worden gehaald.

In onderstaande tabel 6 zijn de voorstellen voor harmonisatie en de voorstellen voor bezuinigingen bij elkaar gevoegd. De tabel is in overeenstemming met tabel 5.2 van Grontmij (Grontmij 2013a, pg. 26)

Binnensport	<i>Minimaal</i>	<i>Maximaal</i>	<i>Omschrijving bezuinigingsvoorstel</i>
Mogelijkheid 1	€ 9.375	€ 9.375	Aanpassing beheer Ripperdahal
Mogelijkheid 2	€ 0	€ 15.000	Onderzoek afstoten gymlokaal Ezinge
Mogelijkheid 3	€ 15.000	€ 15.000	Verhogen tarieven binnensport
Voetbal			
Mogelijkheid 4	€ 8.500	€ 9.500	Accommodatie opheffen in Adorp en elders onderbrengen.
Mogelijkheid 5	€ 0	€ 0	Uitgangspunt is totale capaciteit in de gemeente en niet meer per vereniging (voorkomen kostenstijgingen)
Mogelijkheid 6	€ 4.500	€ 4.500	Onderhoud kantines altijd bij vereniging (in concreto Ezinge)
Mogelijkheid 7ab	€ 14.000	€ 14.000	Kleedkameronderhoud bij vereniging met vergoeding of huurverhoging
Mogelijkheid 8	€ 0	€ 3.700	Privatisering velden SIOS: nihil tot € 3.700
Mogelijkheid 9	€ 4.500	€ 4.500	Verhoging huurtarieven voetbal, extra inkomsten € 4.500
Tennis			
Mogelijkheid 10	€ 4.000	€ 4.000	Besparing: geen onderhoud door gemeente aan opstellen tennis in Baflo
Mogelijkheid 11	€ 8.650	€ 8.650	Privatisering ofwel huurverhoging tennisbanen in Ezinge en Rasquert (bij privatiseren eenmalig afboeken € 9.798)
Mogelijkheid 12	€ 1.766-	€ 1.766-	Extra uitgave: verstrekken vergoeding 2 x € 883 voorjaarsonderhoud Onstaborg
Mogelijkheid 13	€ 0	€ 10.000	Renovatievergoeding (extra uitgave)
Overige sporten			
Mogelijkheid 14	€ 17.770	€ 17.770	Bijstellen kosten onderhoud kunstgrasveld en onderhoud gebouw (oud/nieuw)
Mogelijkheid 15	€ 6.000	€ 6.000	Energie voor gebruikers kunstgrascomplex
Mogelijkheid 16	€ 2.000	€ 2.000	Vervallen onderhoud oude opstal DWA
Mogelijkheid 17	PM	PM	Ander huurtarief i.v.m. Argo en DWA; bespeler van het kunstgrasveld (PM)
Zwembad			
Mogelijkheid 18	€ 30.000	€ 30.000	Verlagen personeelskosten door minder openingsuren
Mogelijkheid 19	€ 15.000	€ 30.000	Meer vrijwilligers betrekken bij de exploitatie
Mogelijkheid 20	€ 9.375	€ 9.375	Uitwisseling inzet sporthalbeheer en zwembadbeheer
Mogelijkheid 21	€ 116.000	€ 116.000	Afbouw subsidie en waarschijnlijk sluiting
Totaal 1 t/m 20	€ 146.904	€ 171.604	Maatregelen met behoud zwembad
Totaal 1 t/m 17 + 21	€ 208.529	€ 218.229	Met waarschijnlijk sluiting zwembad

Afbeelding 6: Mogelijkheden harmonisatie en bezuinigingen sport gemeente Winsum

4.3 Sportstimulering

Gericht op sportstimulering is onderzocht waar in de gemeente Winsum het sport- en beweegbeleid verbeterd kan worden. Op basis van de uitkomsten van de drie enquêtes en de interviews kwamen duidelijk een aantal verbeterpunten naar voren. Deze punten zijn als *bijlage IV* toegevoegd.

4.3.1 Enquête onder sportverenigingen

Uit de enquête onder sportverenigingen blijkt dat er bij de verenigingen een aantal punten dringend om verbetering vraagt:

- de samenwerking en verbinding met andere verenigingen en lokale partijen
- te weinig leden in de groepen 12-18 jaar
- te weinig leden in de groep 55 +
- grote moeite met werven van bestuur en vrijwilligers
- een gemis aan kennisoverdracht tussen sportverenigingen en gemeente
- te weinig kader en vrijwilligers voor het geven van een kennismakingscursus om het teruglopende ledenaantal een halt toe te roepen

Om de vitaliteit van de sportverenigingen (in de toekomst) te garanderen, lijkt het van groot belang en noodzakelijk om deze punten op korte termijn te verbeteren. Er bestaat in de vorm van kanskaarten (zie: Huis voor de Sport Groningen, 2013) een aantal bewezen interventies, die de gesignaleerde verbeterpunten bij de sportverenigingen kunnen oplossen.

4.3.2 Enquête onder inwoners

Uit de enquête onder inwoners kwamen drie verbeterpunten naar voren:

- 25% van de inwoners in de gemeente Winsum is niet bekend met het sport- en beweegaanbod
- het ontbreken van markering van fiets-, loop- en wandelroutes
- er zijn te weinig sport- en beweegplekken in de vrije ruimte

Deze drie signalen komen uit de hoek van ongebonden sporten en bewegen. Het is van belang om ze zo snel mogelijk op te pakken. Sportverenigingen, beweegaanbieders, het speelplaatsenbeleid, maar ook Recreatie & Toerisme hebben hier belang bij.

Ook voor deze verbeterpunten is een drietal kanskaarten geformuleerd.

4.3.3 Enquête onder jeugd

Uit de enquête onder de jeugd van 12-23 jaar (Steendam, 2012) is een aantal verbeterpunten naar voren gekomen: meer sportveldjes en pleintjes in de buitenruimte, het proberen van meerdere sporten (sporthoppen), gemis aan nieuwe sport- en beweegactiviteiten ('urban sports'), gemis van voorzieningen als trampolinespringen en kickboksen. Gezien het grote percentage aan bewegingsarmoede onder deze groep lijkt het van belang om deze punten te verbeteren. Het eerste punt kan gekoppeld worden aan meer sport- en beweegplekken in de vrije ruimte uit de inwonersenquête. Het tweede punt kan gekoppeld worden aan de kanskaart voor kennismakingscursussen van de verenigingen.

Voor de laatste twee verbeterpunten zijn bewezen interventies benoemd.

4.3.4 Interviews met experts

Tot slot zijn de belangrijkste verbeterpunten uit de interviews met experts genoteerd:

- Uit gesprekken met de Stichting 55+ kwam als belangrijkste verbeterpunt naar voren dat er binnen deze groep onder senioren (65+) een grote behoefte is aan niet-inspannende sport- en beweegactiviteiten op wijkniveau. De stichting geeft aan dat vanuit de sportverenigingen en de beweegaanbieders weinig aanbod is en het ontbreekt de stichting zelf aan kennis en vaardigheden om dit punt goed op te starten.

Mede gezien het feit dat de leeftijdsgroep 55+ in de gemeente Winsum (tegen de landelijke ontwikkeling in) relatief moeilijk de weg naar de sportverenigingen kan vinden, is dit een kans om te verbeteren.

- Vanuit het Onderwijs, het Gezondheidsbeleid, het CJG en de BSO wordt speciaal aandacht gevraagd voor een aantal verbeterpunten voor de kinderen in het primair onderwijs (4-12 jaar): het verbeteren van het 'ongezonde gewicht', het verbeteren van de Richtlijn Gezonde Voeding (RGV) en het ontwikkelen van naschools sport- en beweegaanbod. Om bij de jeugd in een zo'n vroeg mogelijk stadium een sportieve en gezonde leefstijl te creëren, bieden de drie verbeterpunten kansen.
- Vanuit de kinderopvang, (bewegings)onderwijs en BSO wordt in de groep 2-6 jaar een beperkte motoriek, fitheid en gezondheid waargenomen. Een snelle aanpak om dit punt te verbeteren, lijkt hier op zijn plaats.
- Vanuit de Stichting 55+, en gesteund door het Gezondheidsbeleid (WMO), wordt specifiek aandacht gevraagd voor het opzetten en verbeteren van sport- en beweegaanbod voor chronisch zieken en inactieve ouderen. De sportverenigingen en beweegaanbieders hebben (te) weinig aanbod voor deze specifieke doelgroepen. Omdat er specifieke kennis en vaardigheden nodig zijn voor deze doelgroep, lijkt het inzetten van een sportprofessional hier nodig.

Omdat een van de taakvelden vanuit de WMO voorschrijft dat de gemeente chronisch zieken moet stimuleren om mee te doen aan maatschappelijke activiteiten, lijkt het opstarten van een programma om te gaan sporten en bewegen een (goede) kans.

- Net als voor de chronisch zieken ontbreekt het aan goede en voldoende sport- en beweegactiviteiten voor gehandicapten. Het stimuleren en faciliteren van aanbod is ook voor deze specifieke doelgroep een taakveld vanuit de WMO.

Gezien het feit dat er nauwelijks aanbod is, lijkt het zo spoedig mogelijk ontwikkelen hiervan een (goede) kans. Net als bij de chronisch zieken en inactieve ouderen lijken de kansen voor het ontwikkelen van (gericht) aanbod vergroot te kunnen worden als dit op provinciaal en/of regionaal niveau wordt opgepakt. De gemeente Winsum zou bijvoorbeeld samen met Bedum en De Marne dit in BMW-verband kunnen oppakken.

- Op dit moment worden mensen met minder financiële middelen in de gemeente Winsum vanuit het Jeugdsportfonds ondersteund om te kunnen sporten en bewegen. Een groot deel van deze specifieke doelgroep maakt nog geen gebruik van deze mogelijkheid.

Het Jeugdsportfonds verdient het om extra onder de aandacht gebracht te worden van alle inwoners in de gemeente Winsum.

- Uit gesprekken met experts kwam regelmatig naar voren dat de afstemming en samenwerking tussen het terrein sport en bewegen met andere beleidsterreinen en lokale partijen sterk verbeterd kan worden.

Om de gewenste integrale samenwerking vorm te kunnen geven, is het van belang om dit verbeterpunt zo snel mogelijk op te pakken.

Resumé: Aan alle hiervoor genoemde verbeterpunten zijn 'bewezen interventies' (kanskaarten) gekoppeld. Het verbeterpunt, de voorgestelde interventie, het geschatte aantal uren op jaarbasis en de partijen die beleidsmatig (en doelmatig) een koppeling hebben (aangegeven), wordt hierna in schema 7 weergegeven.

VERBETERPUNTEN SPORT, BEWEGEN EN GEZONDE LEEFSTIJL				
	Omschrijving verbeterpunt	Methode	Koppeling	Uren
1	Bredere rol sportverenigingen in de maatschappij	<i>Initiator</i>	Verenigingen Jeugdwerk	100
2	Inzet op ledengroei in de leeftijdsgroep 12-18 jaar	<i>SOK = Sport Oriëntatie + Keuze</i>	Verenigingen Gezondheid	200
3	Inzet op ledengroei in de leeftijdsgroep 55 +	<i>Bewegen zonder moeite</i>	Verenigingen Stichting 55 +	100
4	Verenigingsondersteuning; werving bestuursleden, vrijwilligers, trainers	<i>Methode van Berkum</i>	Verenigingen	100
5	Kennismakingscursussen door de sportverenigingen aangeboden	<i>Sportpas</i>	Verenigingen Onderwijs	100
6	Bijeenkomsten kennisoverdracht sportverenigingen en gemeente	<i>Klankbordgroep Sport</i>	Verenigingen Jeugdwerk	100
7	Sportaanbod beter onder de aandacht brengen	<i>De Sportkrant</i>	Stichting 55 + Bewoners	100
8	Realiseren van betere markering van fiets-, loop- en wandelroutes	<i>Fiets-, loop- en wandelroutes</i>	R & T Verenigingen	100
9	Realiseren en inrichten van beweegplekken in de buitenruimte	<i>Beweegplekken buitenruimte</i>	R & T Onderwijs	100
10	Met buitenschoolse activiteiten de NNGB voor jeugd 12-18 verhogen	<i>WhoZnext</i>	Jeugdwerk Gezondheid	200
11	Nieuwe sport- & beweegactiviteiten ontwikkelen voor jeugd 12-18 jaar	<i>Urban Sports</i>	Jeugdwerk Gezondheid	100
12	Realiseren niet-inspannende sport- en beweegactiviteiten op wijkniveau	<i>Loopgroep</i>	Stichting 55 +	100
13	Ontwikkelen van betere motoriek, fitheid en gezondheid bij groep 2-6	<i>Beweegkriebels</i>	Onderwijs Gezondheid	100
14	Verbeteren van het 'ongezonde gewicht' van de groep 4-12 jaar	<i>Door Dik en Dun</i>	Onderwijs CJG	100
15	Verhogen van de Richtlijn Gezonde Voeding voor de groep 4-12 jaar	<i>Lekker Fit!</i>	Onderwijs Gezondheid	200
16	Ontwikkelen naschools sport- en beweegaanbod voor groep 4-12 jaar	<i>Natuursprong</i>	Onderwijs Gezondheid	600
17	Versterken van de samenwerking en afstemming tussen S&B en overige beleidsterreinen	<i>Beweeg Management</i>	Onderwijs Fitness Verenigingen	100
18	Opzetten en verbeteren van sport- en beweegaanbod voor chronisch zieken en inactieve ouderen	<i>GA -project</i>	Gezondheid Stichting 55 +	400
19	Ontwikkelen goede en voldoende S&B activiteiten voor gehandicapten	<i>Kies je Aangepaste Sport</i>	Fitness Gezondheid Verenigingen	200
20	Ondersteunen van mensen met minder financiële middelen voor S&B	<i>Jeugd sportfonds</i>	Sociale Zaken Verenigingen	100

Afbeelding 7: Verbeterpunten Sport, Bewegen en Gezonde Leefstijl

4.4 Toetsing van de voorstellen

Zowel de voorstellen voor harmonisatie en bezuinigingen (Grontmij, 2013a) als de concrete voorstellen voor sportstimulering (Huis voor de Sport Groningen, 2013) zijn voorgelegd aan de Stuurgroep, Projectgroep en Klankbordgroep. Met uitzondering van de totale afbouw van de exploitatiesubsidie voor het zwembad en het afstoten van het gymlokaal in Ezinge is er binnen de PG en de KBG sprake van een breed draagvlak voor de voorstellen. Op de Interactieve Avond zijn alle voorstellen voorgelegd aan het 'gehele veld'. Een samenvatting van deze Interactieve Avond is als *bijlage V* toegevoegd. Voor wat betreft het zwembad lijkt er voldoende draagvlak te zijn voor

het verminderen van de openingsuren (en daardoor de personeelskosten), het inzetten van vrijwilligers en het 'uitwisselen' van de beheerder met de sporthal. Vanuit 'het bestuur van het zwembad' ontbreekt het draagvlak. Op de Interactieve Avond meldde het bestuur dat het geen goede zaak is als het zwembad minder openingsuren krijgt, deels gaat werken met vrijwilligers en dat de beheerder voor een deel uitgewisseld gaat worden. Verder was op deze avond opvallend dat een deel van de sportverenigingen zich afzet tegen de komst van een sportprofessional als het gaat om sportstimulering.

4.5 Integraal sportbeleid

In de startnotie heeft de gemeente Winsum de wens uitgesproken om te komen tot een 'integraal sportbeleid' (zie 1.2). Met behulp van interviews met diverse experts van lokale (beleids)terreinen is deze 'vraag' nader onderzocht (zie: Huis voor de Sport Groningen, 2012). Een samenvatting van alle bevindingen is als *bijlage VI* toegevoegd. De conclusie is dat lokale (beleids)terreinen een integraal sportbeleid zeer wenselijk achten.

4.6 Conclusies

De voorstellen voor harmonisatie, bezuinigingen en (bewezen) interventies voor sportstimulering zijn getoetst. De conclusie is dat er een breed draagvlak is voor harmonisatie. Als het gaat om bezuiniging is er geen draagvlak voor het afstoten van het gymlokaal in Ezinge en het totaal afbouwen van de zwembadsubsidie. Tot slot is er voldoende draagvlak voor interventies voor sportstimulering, maar wordt er nog verschillend gedacht op welke manier dit wordt ingevuld. Een deel van de sportverenigingen ziet 'geen nut' in het aanstellen van een sportprofessional als het gaat om sportstimulering. Een ander deel van de sportverenigingen ziet wel de toegevoegde waarde, maar vindt dit alleen wenselijk als 'extra' en niet vanuit (extra) bezuinigingen. Een uitgebreidere samenvatting van de conclusies is als *bijlage VII* toegevoegd.

Met inachtneming van de bezwaren tegen het totaal afbouwen van de zwembadsubsidie en het afstoten van het gymlokaal in Ezinge, lijkt er een bezuiniging haalbaar van **€ 147.000 à € 157.000** (zie 4.2). Na **af trek** van de structurele bezuiniging van **€ 100.000** resteert er voor een ombuiging naar (meer) sportstimuleringsbeleid een bedrag dat ligt tussen **€ 47.000 en € 57.000**.

De volgende twee vragen werpen zich hier op:

- 1) Welke bezuinigingen moet je kiezen?
- 2) Welke interventies voor sportstimulering kies je als er voldoende extra bezuinigingen hiervoor zijn gerealiseerd?

Deze vragen worden in hoofdstuk 6 beantwoord.

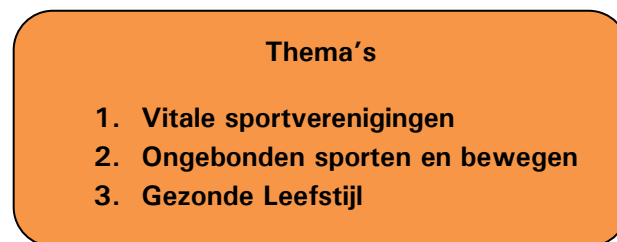

5 Nieuw sportbeleid

Op basis van de inventarisatie weten we nu wat 'het vertrekpunt' is. De vraag is nu: waar willen we naar toe? De bepaling van de nieuwe koers is tot stand gekomen via een interactief proces. De uitkomsten van dit proces hebben richting gegeven aan de koers voor nieuw sportbeleid. Zoals aangegeven in de bestuursopdracht, wil de gemeente Winsum een ombuiging maken naar (meer) sportstimuleringsbeleid. **Naast sport en bewegen als doel, wordt sport en bewegen ook ingezet als middel voor de bevordering van een actieve en Gezonde Leefstijl.**

5.1 Drie thema's

Op basis van het huidige sportbeleid, de inventarisatie en analyse hiervan en de wens voor nieuw sportbeleid, laat het sportklimaat in de gemeente Winsum zich als volgt karakteriseren: 1) om het sporten en bewegen te stimuleren zijn er sportaccommodaties 2) een sterke opkomst van het ongebonden sporten en bewegen; 3) een behoefte om speciale groepen met een minder gezonde leefstijl te stimuleren om meer te gaan sporten en bewegen, met als doel te komen tot een (meer) Gezonde Leefstijl. Voor haar nieuwe sportbeleid kiest de gemeente Winsum voor drie nieuwe pijlers (thema's):

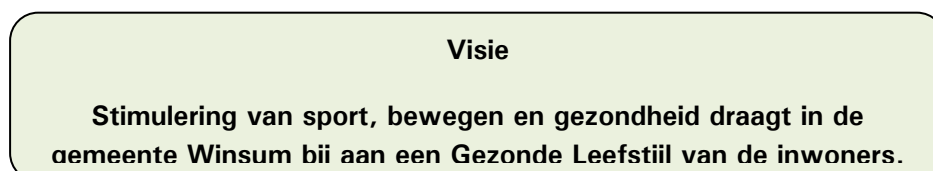
Ad 1) Met het ondersteunen van de sportverenigingen en het scheppen van kwalitatief goede, voldoende (en nieuwe) sportaccommodaties wil de gemeente Winsum bijdragen aan 'vitale sportverenigingen'.

Ad 2) Met het realiseren en onderhouden van kwalitatief goede, voldoende en goed bereikbare voorzieningen in de openbare ruimte, wil de gemeente Winsum het ongebonden sporten en bewegen stimuleren.

Ad 3) Met een integrale aanpak wil de gemeente Winsum specifieke (inactieve) doelgroepen stimuleren om (meer) te gaan en te blijven sporten en bewegen. Op deze wijze groeit in de gemeente Winsum het aantal inwoners met een Gezonde Leefstijl.

5.2 De visie

Het uitgangspunt van de gemeente Winsum is om te komen tot een integraal sport- en beweegbeleid. Het nieuwe beleid moet aansluiten bij andere beleidsterreinen die elkaar over en weer iets hebben te bieden. Met het doel om voor zoveel mogelijk inwoners van de gemeente Winsum een gezonde leefstijl te realiseren, zullen sport, bewegen en 'gezondheid' nauw moeten samenwerken. Door samenwerking zullen de betrokken terreinen elkaar versterken en wordt de kans vergroot om met behulp van sport en bewegen maatschappelijke problemen op te lossen. Uit het voorgaande is de volgende visie geformuleerd:

5.3 De missie

De gemeente wil een integraal sportbeleid creëren en behouden. Naast het huidige 'accommodatiebeleid' is de wens: een ombuiging naar (meer) sportstimuleringsbeleid. Hieruit kan de volgende missie worden afgeleid.

Missie

Onder het motto 'Een levenlang bewegen' wil de gemeente Winsum dat zoveel mogelijk inwoners aan én blijven sporten of bewegen.

5.4 De doelstellingen

Om deze missie te kunnen realiseren zijn (voor het richtjaar 2020) de volgende drie doelstellingen benoemd en op hoofdlijnen uitgewerkt:

Doelstellingen

- 1) Sterke en vitale sportverenigingen
- 2) Goede sportaccommodaties en voorzieningen in de openbare ruimte stimuleren het sporten en bewegen
- 3) Sporten en bewegen wordt succesvol ingezet als middel om een Gezonde Leefstijl van de inwoners te bevorderen

Ad 1) Bij sterke en vitale sportverenigingen richt de gemeente zich op:

- Sportverenigingen ondersteunen om vitaal te blijven of te worden
- Sportverenigingen stimuleren om meer samen te gaan werken met andere verenigingen en lokale partijen
- Sportverenigingen stimuleren tot het verbeteren van het bestaande aanbod en het creëren van nieuw aanbod.

Ad 2) Bij goede accommodaties en voorzieningen wordt er gericht op:

- Kwalitatief goede, veilige en goed bereikbare sportaccommodaties
- Goede en goed bereikbare voorzieningen in de openbare ruimte

Ad 3) Met sport en bewegen als middel richt de gemeente zich op:

- De integrale aanpak bevorderen door met sport en bewegen de samenwerking aan te gaan met andere beleidsterreinen
- Een hoge mate van een Gezonde Leefstijl
- Inactieve en kwetsbare groepen stimuleren te gaan bewegen
- Structureel beweegaanbod creëren voor specifieke doelgroepen
- Stimuleren van inwoners met een minder gezonde leefstijl om middels sporten en bewegen te komen tot een Gezonde Leefstijl
- Sportverenigingen en beweegaanbieders uit de gemeente spelen een (belangrijke) rol bij het (blijvend) activeren van de inactieven
- Uitgaande van 62% in 2013 streeft de gemeente Winsum ernaar dat in 2020 minimaal 70% van de inwoners voldoet aan de NNGB. Dit vereist een 0-meting onder (bij voorkeur alle) inwoners van de gemeente Winsum. De NNGB dient vervolgens als een soort van 'meetinstrument' voor een Gezonde Leefstijl
- Zo vroeg mogelijk een sportieve en gezonde leefstijl bij jongeren creëren
- Een uitbreiding en kwaliteitsverbetering realiseren van het bewegingsonderwijs op de scholen
- Samenwerking stimuleren tussen sport en bewegen met het onderwijs (en andere beleidsterreinen) om zowel binnen- als buitenschoolse sport- en beweegactiviteiten te stimuleren

5.5 Beleid sportaccommodaties

De aanwezigheid van sportaccommodaties is een belangrijk instrument, dan wel randvoorwaarde, om in de gemeente Winsum sport en bewegen te stimuleren.

5.5.1 Spreiding sportvoorzieningen

De gemeente streeft naar een goede spreiding van de sportverenigingen. De gemeente Winsum wil voor haar inwoners voorwaarden scheppen, waardoor ze naar eigen keuze, talent en mogelijkheden op een goede en veilige manier kunnen sporten en bewegen. De gemeente wil dit doen met behulp van het beschikbaar stellen van een aantal basisvoorzieningen. De gemeente benoemt de basisvoorzieningen voor sport en bewegen. Voor het benoemen van basisvoorzieningen worden de volgende beleidscriteria gehanteerd:

- De wettelijke taak om accommodaties aan te bieden voor het bewegingsonderwijs
- Een aanbod van accommodaties voor teamsport en voor een individuele sport
- De grootte van de sport (aantal beoefenaars)
- De voorziening geeft uitstraling en vitaliteit aan een dorp en vergroot daardoor de leefbaarheid in het dorp

Op basis van deze criteria kiest de gemeente ervoor om de volgende vijf sportaccommodaties (en de daaraan gekoppelde sporten) als **basisvoorzieningen** te benoemen:

- 1) Sportpark (met wedstrijd- en trainingsvelden) voor **voetbal**
- 2) Tennispark voor **tennis**
- 3) Gymlokaal voor **gymnastiek** (en bewegingsonderwijs)
- 4) Zwembad
- 5) Sporthal

Voetbal is de grootste sport in het algemeen en tevens de grootste buitensport en teamsport in het bijzonder. Tennis is al decennia lang de tweede sport in Nederland en de grootste individuele sport. Gymnastiek is de derde grootste sport en de grootste binnensport. De keuze voor het zwembad is veelzijdig: zwemmen is qua grootte de zesde sport en een zwembad is belangrijk voor diplomazwemmen, recreatie, toerisme, ongebonden sporten en bewegen, etc.. Met de keuze voor een sporthal wordt er naast het bewegingsonderwijs aanbod gecreëerd voor top-10 sporten als hockey, volleybal, korfbal en zaalvoetbal. De keuze voor deze basisvoorzieningen doet recht aan de historische situatie (van voor 1990), de huidige situatie en de toekomst.

Overige accommodaties worden in stand gehouden of gerealiseerd als dit het sport- en beweegaanbod in de gemeente Winsum in de breedste zin van het woord versterkt. De gemeente volgt daarbij initiatieven van de sportverenigingen en de inwoners.

Aansluitend bij de uitgangspunten van de *Notitie Leefbaarheid* (Gemeente Winsum, 2013), waarin de gemeente Winsum wordt onderverdeeld in een centrumdorp met een behoorlijk compleet voorzieningenniveau (Winsum), drie complete dorpen met een behoorlijk aantal voorzieningen (Baflo, Sauwerd en Ezinge), vier kleine kernen met een beperkt aantal voorzieningen (Adorp, Den Andel, Feerwerd en Garnwerd) en vier kleine kernen zonder voorzieningen (Wertsinge, Rasquert, Saaxumhuizen en Tinallinge) kiest de gemeente voor de **vier grootste kernen** (Winsum, Baflo, Sauwerd en Ezinge) als **standplaatsen** voor de **basisvoorzieningen voetbal, tennis en gymnastiek**. De basisvoorzieningen mogen ook in de directe nabijheid gelegen zijn (zoals voetbal in Feerwerd en tennis in Rasquert).

Deze keuze betekent bijvoorbeeld dat de gemeente op korte termijn het sportpark in Adorp zal afstoten.

Het **zwembad** en de **sporthal** zijn voor de gemeente Winsum basisvoorzieningen, maar dan alleen **in de grootste kern Winsum**.

De voorgaande beleidskeuzes sluiten nauw aan bij de visie zoals geformuleerd in de *Visienota Bezuinigingen*: "De gemeente streeft naar een voorzieningenniveau dat past bij de schaal en identiteit van de gemeente en de afzonderlijke dorpskernen." (Gemeente Winsum 2011a, pg. 11).

5.5.2 Multifunctionele sportaccommodaties

De gemeente Winsum streeft naar een multifunctioneel gebruik van de sportaccommodaties. Efficiënt gebruik van accommodaties is in tijden van bezuiniging noodzakelijk.

- Samenwerking tussen sportverenigingen onderling kan leiden tot een verhoogde bezettingsgraad van de accommodatie. Een goed voorbeeld hiervan is de hockeyclub en de korfbalvereniging, die gebruikmaken van dezelfde accommodatie
- Samenwerking tussen sportverenigingen en andere organisaties kan het gebruik en de bezetting van de accommodatie verhogen. Er kunnen nieuwe activiteiten ontstaan, zoals meer schoolsport overdag op de sportparken of meer bewegen voor ouderen in de gymzaal in Ezinge
- Samenwerking tussen sportverenigingen door van elkaars (over)capaciteit gebruik te maken. Zo kunnen teams van Viboa en Hunsingo voor trainingen gebruikmaken van een trainingsveld van Rood Zwart Baflo

5.5.3 Rol van de gemeente en rol van de sportverenigingen

Om duidelijk te maken wat, ten aanzien van de sportaccommodaties, de rol van de gemeente en die van de sportverenigingen (huurders) is, wordt een eenduidig beleid geadviseerd als het gaat om het eigendom, het beheer en het onderhoud van de gemeentelijke sportaccommodaties. De belangrijkste argumenten voor deze harmonisatiekeuzes zijn:

- De gemeente blijft als eigenaar in staat om beleidswijzigingen door te voeren
- De gemeente heeft 'controle' op de huurtarieven, de hoogte van de vergoeding voor privatisering, de kwaliteit van het beheer en het (groot) onderhoud van de sportaccommodaties, de kleedkamers en de opstallen
- Een hoge mate van privatisering van beheer en onderhoud is voor de gemeente financieel gunstig en gezien de huidige mogelijkheden het meest efficiënt

In concreto worden de 'tien logische uitgangspunten', zoals in de inventarisatiefase gehanteerd door Grontmij, als beleid voor **harmonisatie** geadviseerd (zie 4.1).

5.5.4 Centralisatie overige sportvoorzieningen

Voetbal, tennis en gymnastiek zijn in de vier grootste kernen de drie basisvoorzieningen. De overige (gewenste) sportaccommodaties worden geconcentreerd in 'Winsum West'. Het realiseren van het kunstgrasveld voor hockey en korfbal bevestigt deze lijn. Het voorstel is om deze lijn van centraliseren van 'de overige sportvoorzieningen' door te zetten.

5.5.5 Totale capaciteit als norm

Daarnaast wordt voorgesteld om de totale capaciteit als norm te hanteren. Dit betekent dat als een bepaalde sportvereniging op een bepaalde accommodatie te weinig capaciteit heeft om te trainen of te spelen, er uitgeweken moet worden naar een accommodatie waar wel capaciteit is.

5.5.6 Zelfredzaamheid van de burger

Tot slot wil de gemeente de zelfredzaamheid verhogen. De gemeente doet een beroep op haar inwoners om als vrijwilliger (in deze tijden van bezuinigingen) een bijdrage te leveren. Er zal op het terrein sport en bewegen in de gemeente Winsum meer moeten gebeuren met minder financiële middelen. Aansprekende voorbeelden van zelfredzaamheid in de regio zijn de (geprivatiseerde) zwembaden van Loppersum (K.P. Zijlbad), Middelstum en Oldehove (Electra), die volledig worden gerund door vrijwilligers.

5.6 De vitale sportvereniging

Aan de rol van haar sportverenigingen hecht de gemeente Winsum grote waarde. In de inventarisatiefase hebben diverse sportverenigingen aangegeven dat ze (nog) 'niet ingericht zijn' om ook een bijdrage te kunnen leveren aan het oplossen van sociale problemen. Anno 2013 is de focus voornamelijk 'intern gericht'. De sportverenigingen zitten min of meer 'gevangen tussen tradities en ambities' (zie: Boessenkool, 2011). De wil bij (een groot deel van) de sportverenigingen om in de toekomst een (grotere) bijdrage te leveren aan sportstimulering is

aanwezig. Met het beter inrichten van hun vereniging en het beschikbaar stellen van financiële middelen (uit het sportbudget) denkt een groot deel van de sportverenigingen in de toekomst een maatschappelijke bijdrage te willen en te kunnen leveren.

Middels ondersteuning kan 'de kracht' van de sportverenigingen worden vergroot, zodat zij in de (nabije) toekomst naast hun bijdrage op het terrein van sport en bewegen ook een (grotere) bijdrage kunnen leveren binnen terreinen als Onderwijs, WMO/Welzijn en Gezondheidsbeleid (zie: www.acedemiesportenbeleid.nl). Zie voor een nadere uitwerking van 'de kracht' van de sportverenigingen *bijlage IX*. Op korte termijn kan 'de meerwaarde' van de sportverenigingen worden vergroot door het inzetten van een sportprofessional (buurtsportcoach) en middels verenigingssubsidies voor stimuleringsprojecten voor sport, bewegen en een gezonde leefstijl.

5.7 Ongebonden sporten en bewegen

De gemeente Winsum signaleert een sterke opkomst van het ongebonden sporten en bewegen. Door de goede rol van de commerciële aanbieders en de grote mate van zelfredzaamheid van de burgers ziet de gemeente voor zichzelf voornamelijk een stimulerende rol weggelegd. Omdat de verwachting is dat deze groep kan (blijven) ' profiteren ' van de ontwikkelingen op andere terreinen (sportaccommodaties, herinrichten speelplekken, nieuw aanbod fitnesscentra, ontwikkelingen op het terrein R&T, toekomstige sportstimuleringsprojecten, etc.) ziet de gemeente hier voor zichzelf **niet of nauwelijks een faciliterende rol** weggelegd.

5.8 Sportstimuleringsbeleid

5.8.1 Inleiding

Een goed sportstimuleringsbeleid zorgt ervoor dat meer mensen gaan en blijven sporten en bewegen. Er zijn in de gemeente Winsum min of meer 'drie vormen' van sportstimulering te onderscheiden: de stimulering om te gaan sporten bij een vereniging, de stimulering om ongebonden te gaan sporten of bewegen (in de openbare ruimte) en de stimulering om specifieke doelgroepen (meer) te laten sporten en bewegen.

In hoofdstuk 4.3 is op basis van de inventarisatie een twintigtal verbeterpunten benoemd. Om deze punten op te lossen/te verbeteren zijn er vervolgens 20 'bewezen interventies' aan deze verbeterpunten gekoppeld en is er een mogelijke integrale samenwerking met andere terreinen aangegeven (zie schema 7). Omdat (waarschijnlijk) niet alle 20 interventies direct kunnen worden doorgevoerd is de vraag wat we gaan kiezen en welke instrumenten we hier voor kunnen inzetten. In hoofdstuk 6 wordt hier nader op ingegaan.

Uitgaande van de onderverdeling uit de eerste alinea lijkt voor specifiek (kwetsbare) doelgroepen de behoefte voor sportstimulering het hoogst en de zelfredzaamheid het laagst. De gemeente kiest ervoor om, aansluitend bij de landelijke en provinciale ontwikkelingen, **het zwaartepunt** voor het sportstimuleringsbeleid structureel te richten op specifiek **kwetsbare doelgroepen**.

Daarnaast kiest de gemeente er (**tijdelijk**) voor om (een aantal jaren) de **sportverenigingen te ondersteunen**. De gemeente hecht grote waarde aan vitale sportverenigingen. Zie voor een nadere uitwerking hiervan *bijlage VIII*. Er ligt een aantal punten (afname leden bij gymnastiek en tennis, afhaken jeugd 12-18 jaar, te weinig leden 55+, te weinig vrijwilligers, etc.) dat verbeterd kan (en moet) worden. Deze moeten snel opgepakt worden, om de vitaliteit van de sportverenigingen (verder) te verbeteren. In combinatie met andere partijen biedt wellicht de landelijke regeling **Sportimpuls** mogelijkheden.

5.8.2 Instrumenten voor sportstimulering

5.8.2.1 De Sportprofessional (buurtsportcoach)

Omdat een groot deel van de daadwerkelijke invulling van de beoogde sportstimulering (inactieve ouderen, gehandicapten, chronisch zieken, obesitas, etc.) een hoge mate van kennis en vaardigheden vereist, lijkt het inzetten van een **sportprofessional** (eventueel in BMW-verband) voor de coördinatie en (een deel van) de uitvoering een oplossing. Voor een nadere omschrijving van de inhoudelijke taken van de sportprofessional zie: www.sportindebuurt.nl. Een overzicht van het inzetten van sportprofessionals in buurgemeenten is als *bijlage IX* toegevoegd. Een nadere

toelichting op de financiële gevolgen van het inzetten van een sportprofessional, evenals een overzicht van specifiek kwetsbare doelgroepen, is als *bijlage X* toegevoegd.

Voor de gemeente Winsum heeft een sportprofessional de rol van iemand die initieert, faciliteert en stimuleert. **De sportprofessional brengt** (samen met sportverenigingen en/of andere lokale partijen) **een bepaalde activiteit op gang**, om deze daar waar mogelijk zo snel mogelijk **over te dragen aan sportverenigingen** en/of andere lokale partijen.

5.8.2.2 Sportstimuleringsfonds

Naast het beschikbaar stellen van budget voor een sportprofessional is er een mogelijkheid om een deel van de middelen voor sportstimulering beschikbaar te stellen in een zogenaamd SportStimuleringsFonds (SSF). Op dit fonds kunnen sportverenigingen (en andere lokale partijen) een beroep doen bij succesvol geachte interventies van sportstimulering, die aansluiten bij het beleid en de doelgroepen van het nieuwe sportbeleid. Op deze manier wordt er meer verantwoordelijkheid gelegd bij sportverenigingen en andere lokale organisaties. In vergelijking met de 'bewezen interventies' kan er op deze manier wellicht beter 'maatwerk' worden geleverd.

5.8.2.3 Sportplatform Winsum

Er is een mogelijkheid (in navolging van de provincie Groningen) om in de gemeente een **Sportplatform Winsum** op te richten. In het platform worden (alle) kennis en vaardigheden op het terrein van sport, bewegen, gezondheid en onderwijs samengebracht. Met het bundelen van de krachten wordt een nieuw **integraal sportbeleid** nagestreefd. In het platform zouden de volgende partijen uit de gemeente Winsum plaats kunnen nemen:

Sportverenigingen, beweegaanbieders, Onderwijs, Welzijn/Sociale Zaken, Gezondheidsbeleid (WMO), CJG, R&T, Kinderopvang (BSO/NSO), Jeugd & Jongerenwerk, Stichting 55 + , Gehandicapten/chronisch zieken en vrijwilligerswerk (*zie bijlage XI*). Wellicht is het ook verstandig om het bedrijfsleven deel te laten nemen in het platform.

Het Sportplatform Winsum beslist welke interventies er jaarlijks plaatsvinden op het terrein van sportstimulering. Alle partijen kunnen voorstellen (en middelen) inbrengen. Op basis van alle kennis en vaardigheden binnen het platform is de kans op 'goed maatwerk' het grootst.

5.8.2.4 Sport, Beweeg & Gezondheidsservice 't Hogeland

Bij oprichting van het Sportplatform Winsum kan er een organisatie opgericht worden die de projecten van het platform Winsum daadwerkelijk gaat uitvoeren. Deze organisatie zou bijvoorbeeld Sport, Beweeg & Gezondheidsservice 't Hogeland kunnen heten. De SBG-service, met de uitvoerende mensen, is in dienst van het Sportplatform Winsum. De sportprofessionals die (tijdelijk) een bijdrage leveren aan de uitvoering van sportstimulering komen in dienst van **SBG-service 't Hogeland**.

6 Scenario's

6.1 Inleiding

Aan het eind van hoofdstuk 4 werden twee vragen gesteld. Welke bezuinigingen moet je kiezen? Welke sportstimuleringsprojecten kies je? Het dilemma hierbij is welke vraag je eerst gaat beantwoorden. Welk aspect is leidend? Ga je eerst bezuinigen en kies je op basis van de beschikbare middelen wat je daar aan sportstimulering voor kunt 'krijgen'? Of kijk je eerst naar de 'echte' noodzaak van (nieuwe) sportstimulering en kijk je vervolgens wat je daarvoor moet bezuinigen? Er is gekozen om deze vraag vanuit de inhoud (welke sportstimulering is nodig?) te beantwoorden.

In de inventarisatiefase zijn op basis van de nieuwe visie (een ombuiging naar meer sportstimulering) verbeterpunten geformuleerd. Na selectie zijn er 20 verbeterpunten geformuleerd en daar zijn **20 voorstellen voor sportstimulering** voor gedaan (zie 4.3, tabel 7). Daarbij waren noodzaak en mogelijkheden de twee criteria. De visie en deze voorstellen (en het beleid van hoofdstuk 5) vormen de basis voor een aantal scenario's. De keuzes voor de scenario's zijn op basis van draagvlak, wenselijkheid, mogelijke kansen op sportstimulering in de gemeente Winsum en nieuw sportbeleid tot stand gekomen.

6.2 Scenario's

In elk scenario vormt de keuze voor een aantal (noodzakelijke) interventies voor sportstimulering de basis. Deze worden specifiek benoemd en als 'gewenst pakket' uitgedrukt in een 'kostenbedrag'. Vanwege deze koppeling tussen inhoud en financiering worden in elk scenario de financiële consequenties van betreffende keuze belicht.

6.2.1 Mogelijke scenario's

Scenario 1:

In dit scenario wordt ervoor gekozen om alle **20 voorstellen** voor sportstimulering te realiseren, omdat ze allen zeer wenselijk zijn. Het aantal uren op jaarbasis van de 20 voorstellen is 3200. Dit correspondeert met een kostenplaatje van ongeveer € 160.000 (3200 x € 50). Wordt er gebruik gemaakt van de landelijke regeling voor een sportprofessional (buurtsportcoach), dan wordt het kostenplaatje (na aftrek van de 40% rijkssubsidie) ongeveer **€ 96.000**. Uitgaande van het gegeven dat 1 fte sportprofessional op jaarbasis ongeveer overeenkomt met 1400 klokuren, is er een **inzet van ongeveer 2,29 fte aan sportprofessional nodig** op jaarbasis. Dit komt nagenoeg overeen met de door het Rijk berekende norm voor de gemeente Winsum (2,27 fte = 100%).

Een inzet van ongeveer € 96.000 komt op de nieuwe sportbegroting van € 750.000 (€ 850.000 minus € 100.000) neer op **12 à 13%** voor een ombuiging naar (meer) sportstimuleringsbeleid.

Scenario 2:

In dit scenario wordt ervoor gekozen om met uitzondering van **voorstel 16** (ontwikkelen naschools sport- en beweegaanbod voor de groep 4-12 jaar) de resterende **19 voorstellen** voor sportstimulering te realiseren. De reden voor de keuze voor voorstel 16 is dat dit qua uren het grootste project is en dat er ook al een tweetal andere voorstellen voor deze specifieke doelgroep zijn. Na het afronden van een aantal voorstellen kan na bepaalde tijd voorstel 16 (alsnog) worden ingevuld. Het totaal aantal uren op jaarbasis van de 19 voorstellen in dit scenario is 2600. Dit correspondeert met een kostenplaatje van ongeveer € 130.000. Wordt er gebruikgemaakt van de landelijke subsidieregeling voor een sportprofessional (buurtsportcoach), dan wordt het kostenplaatje (na aftrek van de 40% rijkssubsidie) ongeveer **€ 78.000**. Uitgaande van het feit dat 1 fte sportprofessional op jaarbasis ongeveer overeenkomt met 1400 klokuren, is er een **inzet van ongeveer 1,86 fte aan sportprofessional** op jaarbasis nodig. Dit komt nagenoeg overeen met 80% (1,82 fte) van de door het Rijk berekende norm voor de gemeente Winsum.

Een inzet van ongeveer € 78.000 komt op de nieuwe sportbegroting van € 750.000 neer op ruim **10%** voor een ombuiging naar (meer) sportstimuleringsbeleid.

Scenario 3:

In dit scenario wordt ervoor gekozen om een deel van de 20 voorstellen te realiseren. Na afronding van een of meerdere voorstellen, kunnen de resterende voorstellen worden ingevuld. Het lijkt wenselijk om naast een aantal andere voorstellen te kiezen voor de **voorstellen 1 tot en met 6**, omdat deze van belang zijn voor de vitaliteit van de sportverenigingen. Het totaal aantal uren van de gekozen voorstellen in dit scenario is 1900 uren op jaarbasis. Dit correspondeert met een kostenplaatje van ongeveer € 95.000. Wordt er gebruikgemaakt van de landelijke subsidieregeling voor een sportprofessional (buurtsportcoach), dan wordt het kostenplaatje (na aftrek van de 40% rijkssubsidie) ongeveer **€ 57.000**. Uitgaande van het gegeven dat 1 fte sportprofessional op jaarbasis ongeveer overeenkomt met 1400 klokuren, is er op jaarbasis een **inzet** van ongeveer **1,36 fte aan sportprofessional** nodig. Dit komt overeen met 60% (1,36 fte) van de door het Rijk berekende norm voor de gemeente Winsum.

Een inzet van ongeveer € 57.000 komt op de nieuwe sportbegroting van € 750.000 (€ 850.000 minus € 100.000) neer op **7 à 8%** voor een ombuiging naar (meer) sportstimuleringsbeleid.

Dit levert voor de 3 scenario's onderstaand schema op. Aangegeven wordt wat het effect van de keuze per scenario is op het totale sportbudget.

	Scenario 1	Scenario 2	Scenario 3
Extra Bezuiniging	€ 96.000	€ 78.000	€ 57.000
Sportstimulering	12 à 13%	10%	7 à 8%

Afbeelding 8: Koppeling percentage sportstimulering aan de extra bezuiniging

6.3 Conclusie en advies harmonisatie & bezuinigingen

Alvorens een toelichting, conclusie en advies te kunnen geven voor de drie beschreven scenario's, wordt in deze paragraaf eerst ingegaan op de vraag welke voorstellen voor harmonisatie en bezuinigingen over voldoende draagvlak van 'het gehele veld' beschikken om gerealiseerd te kunnen worden.

Voor het doorvoeren van de voorstellen voor harmonisatie bestaat vanuit 'het hele veld' een breed draagvlak. Het **advies** is dan ook om **alle voorstellen voor harmonisatie volledig door te voeren**.

Voor wat betreft de bezuinigingen bestaat er geen draagvlak voor het afstoten van het gymlokaal in Ezinge (voorstel 2) en voor de totale afbouw van de exploitatiesubsidie voor het zwembad (voorstel 21). Voor de overige voorstellen voor bezuiniging bestaat voldoende draagvlak binnen 'het gehele veld'.

Het **advies** is om **met uitzondering** van de hierboven genoemde voorstellen **2 en 21** de resterende **voorstellen** voor bezuiniging **door te voeren**. Op basis van de cijfers van tabel 6 uit 4.2 (€ 171.604 voor de voorstellen 1 tot en met 20 minus € 15.000 voor voostel 2) levert dit op:

€ 156.604 aan haalbare bezuiniging

Na aftrek van de structurele bezuiniging van € 100.000 is er maximaal

€ 56.604 beschikbaar voor (nieuwe) sportstimulering

6.4 Toelichting op de mogelijke scenario's

In de terugkoppeling met 'het gehele veld' is uitvoerig gesproken over de invulling van de sportstimulering. De discussies spitsen zich toe op het wel of niet inzetten van een sportprofessional (buurtsportcoach). In de toelichting op de scenario's wordt hier nader op ingegaan.

Scenario 1:

Om scenario 1 (kosten € 96.000) te kunnen realiseren is het maximaal beschikbare bedrag

aan extra bezuiniging van € 56.604 niet toereikend. Dit scenario kan alleen gerealiseerd worden als ook voorstel 21 (totale afbouw van de zwembadsubsidie) van de bezuinigingsvoorstellen wordt doorgevoerd. Hier ontbreekt het draagvlak voor.

Scenario 2:

Om scenario 2 (kosten € 78.000) te kunnen realiseren is het beschikbare bedrag van € 56.604 aan extra bezuiniging evenmin toereikend. Dit scenario kan alleen gerealiseerd worden als ook voorstel 21 (totale afbouw van de zwembadsubsidie) van de bezuinigingsvoorstellen wordt doorgevoerd. Hier ontbreekt het draagvlak voor.

Scenario 3:

Om scenario 3 (kosten € 57.000) te kunnen realiseren is het maximaal beschikbare bedrag aan extra bezuiniging van € 56.604 nagenoeg toereikend. In dit scenario is er ruimte om een sportprofessional (buurtsportcoach) voor 60% (kosten na aftrek subsidie € 41.000) of 80% (kosten na aftrek subsidie € 54.000) in te zetten.

Het voorgaande in acht genomen blijft alleen scenario 3 over als haalbaar (met voldoende draagvlak). Binnen dit scenario zijn er drie subvarianten mogelijk: A) de sportprofessional wordt voor 80% ingezet; B) de sportprofessional wordt voor 60% ingezet; C) geen inzet van een sportprofessional.

Bij een keuze voor subvariant A zijn de meeste van de benoemde voorstellen haalbaar. Bij een keuze voor B kan (slechts) een gedeelte worden gerealiseerd. Bij een keuze voor C wordt er geen sportprofessional ingezet en worden alle stimuleringsprojecten ingevuld vanuit het SSF.

De drie subvarianten worden in tabel 9 schematisch weergegeven.

Scenario	Herinvestering Sportstimulering	Subvariant	Inzetten van BuurtSportCoach	Projecten vanuit het SportStimuleringFonds
3 (7 à 8%)	€ 56.604	A B C	€ 54.000 (80%) € 41.000 (60%) geen inzet	€ 2.604 € 15.604 € 56.604

Afbeelding 9: Schematische weergave van de drie subvarianten van scenario 3

6.5 Voor- en nadelen van de drie subvarianten van scenario 3

Op basis van de drie subvarianten van scenario 3 wordt er op een aantal belangrijke punten een korte plus/minanalyse weergegeven.

	variant A	variant B	variant C
'Wenselijk percentage' sportstimulering (10 à 15%) volgens NISB, NOC*NSF, etc.	-	-	-
Voldoende draagvlak voor financiering door extra bezuiniging op sportbudget	+	+	+
Geen sluiting van het gymlokaal in Ezinge en geen totale afbouw zwembadsubsidie	+	+	+
Inzet van een sportprofessional (SBC) voor minimaal 60% is mogelijk	+	+	-
Voldoende financiële middelen in SSF voor sportverenigingen/andere partijen	-	+/-	+
Voldoende financiële middelen om voldoende (gewenste) interventies uit te voeren	+	+	+/-

Afbeelding 10: Plus/minanalyse van de drie subvarianten van scenario 3

6.6 Conclusie en advies voor scenariokeuze

De conclusie is dat de scenario's 1 en 2 niet haalbaar zijn, omdat de kosten hiervoor niet gedekt kunnen worden uit de extra bezuiniging. Scenario 3 is wel haalbaar met de financiële middelen uit de extra bezuiniging.

Met inachtneming van de financiële gevolgen voor (extra) bezuiniging en de 'noodzaak' om een ombuiging te maken naar een nieuw (en integraal) sportstimuleringsbeleid, is **het advies om te kiezen voor subvariant B van scenario 3.**

- Met 92 à 93% van het sportbudget voor de 'hardware' (sportaccommodaties) en 7 à 8% voor de 'software' (sportstimulering) ontstaat er een goede balans tussen voorwaardenscheppend en stimulerend beleid.
- In dit scenario is er ruimte om aandacht te besteden aan de zwakkere groepen, die het zonder gerichte hulp niet zouden redden om aan (voldoende) sport- en bewegen te doen.
- De grootste mate van een minder gezonde leefstijl in de gemeente Winsum is aanwezig bij een aantal specifieke doelgroepen. Met een keuze voor dit scenario kiest de gemeente Winsum er voor om aan te sluiten bij de landelijke, provinciale en regionale ontwikkeling om middels het gericht stimuleren van specifieke (zwakkere) doelgroepen te werken aan een Gezonde Leefstijl voor zoveel mogelijk inwoners.
- In scenario 3 zit veel flexibiliteit als het gaat om het maken van een keuze tussen een invulling door een sportprofessional en/of een invulling door sportverenigingen en andere lokale partijen. In het scenario is voldoende budget aanwezig voor het (tijdelijk) aanstellen van een sportprofessional. Daarnaast is er voldoende budget in het Sport Stimulerings Fonds (SSF) aanwezig, waarop sportverenigingen en andere lokale partijen een beroep kunnen doen om succesvol geachte sportstimuleringsprojecten in te vullen.
- Bij de invoering van het Sportplatform Winsum is het uiteindelijk aan 'het gehele veld' om de exacte vraag voor een interventie voor sportstimulering vast te stellen en te formuleren. Ook wordt er vanuit het platform bepaald hoe groot, in welke volgorde en de tijdsduur van de interventies voor sportstimulering gaan worden.
- Gezien 'de leeftijd' van een aantal sportaccommodaties is het aannemelijk dat een deel hiervan op korte dan wel middenlange termijn aan vervanging toe is. Bij een keuze voor variant 3B of (bovenal) voor 3C is het denkbaar dat niet alle (financieel) mogelijke interventies worden uitgevoerd. In dat geval lijkt het een goede mogelijkheid om niet gebruikte financiële middelen te reserveren voor nieuwe sportvoorzieningen (**bestemmingsreserve**).

6.7 Financiële paragraaf

Wat zijn de financiële gevolgen voor de keuze van een scenario voor het sportbudget voor de komende jaren? Uitgaande van een keuze voor scenario 3B zijn deze als volgt.

Ten opzichte van de sportbegroting van 2012 (€ 850.000) wordt een structurele bezuiniging doorgevoerd van € 100.000, waardoor de sportbegroting voor 2013 en volgende jaren ongeveer € 750.000 zal zijn.

Van het nieuwe sportbudget wordt in de gemeente Winsum ongeveer 92 à 93% (bijna € 700.000) besteed aan sportaccommodaties en ongeveer 7 à 8% aan structurele sportstimulering (ongeveer € 56.000).

Financiering voor deze sportstimulering komt vanuit een extra bezuiniging op de sportbegroting van 2012. Deze extra bezuiniging is structureel en in schema 11 als volgt opgebouwd (zie ook schema 6 in hoofdstuk 4.2):

Binnensport	Bezuiniging	Omschrijving bezuinigingsvoorstel
Mogelijkheid 1	€ 9.375	Aanpassing beheer Ripperdahal
Mogelijkheid 3	€ 15.000	Verhogen tarieven binnensport
Voetbal		
Mogelijkheid 4	€ 9.500	Accommodatie in Adorp opheffen (naar elders)
Mogelijkheid 5	€ 0	Uitgangspunt is totale capaciteit in de gemeente
Mogelijkheid 6	€ 4.500	Onderhoud kantines altijd bij vereniging
Mogelijkheid 7ab	€ 14.000	Kleedkameronderhoud bij vereniging
Mogelijkheid 8	€ 3.700	Privatisering velden SIOS
Mogelijkheid 9	€ 4.500	Verhoging huurtarieven voetbal
Tennis		
Mogelijkheid 10	€ 4.000	Geen onderhoud gemeente aan tennisopstallen
Mogelijkheid 11	€ 8.650	Privatisering (ofwel huurverhoging) tennisbanen
Mogelijkheid 12	- € 1.766	Vergoeding voorjaarsonderhoud TC Onstaborg
Mogelijkheid 13	- € 10.000	Renovatievergoeding tennis (extra uitgave)
Overige sporten		
Mogelijkheid 14	€ 17.770	Bijstellen kosten onderhoud kunstgrasveld/gebouw
Mogelijkheid 15	€ 6.000	Energie door gebruiker
Mogelijkheid 16	€ 2.000	Vervallen onderhoud oude opstal DWA
Mogelijkheid 17	PM	Ander huurtarief kunstgras Argo en DWA (PM)
Zwembad		
Mogelijkheid 18	€ 30.000	Verlagen personeelslast (minder openingsuren)
Mogelijkheid 19	€ 30.000	Meer vrijwilligers betrekken bij de exploitatie
Mogelijkheid 20	€ 9.375	Aanpassing beheer zwembad
Structurele bezuiniging	- € 100.000	Structurele bezuiniging met ingang van 2013
Stimuleringsbudget	€ 56.604	Budget voor structurele sportstimulering

Afbeelding 11: Bezuinigingen sport gemeente Winsum behorende bij scenario 3

De sportstimulering is voor een deel structureel (een doorlopend proces), terwijl een ander deel gerealiseerd kan worden in één of meerdere jaren. Een realisatie in de laatstgenoemde categorie biedt de mogelijkheid om nieuwe kansen voor sportstimulering op te starten.

Zoals eerder aangegeven kan er in de beginfase gestart worden met minder interventies (en daardoor) minder budget voor de sportstimulering van specifieke (zwakkere) doelgroepen. In een later stadium kunnen de interventies worden verhoogd. Het deel dat niet gebruikt wordt van het beschikbare budget van 7 à 8% voor sportstimulering wordt in dat geval gedeponneerd in de pot van 'Bestemmingsreserve Sportvoorzieningen'.

Bij een integraal beleid en samenvoeging van budgetten, zal (veelal) een deel van het stimuleringsbudget van het sportbudget niet te hoeven worden aangewend. De niet gebruikte financiële middelen kunnen gestort worden in de bestemmingsreserve (voor nieuwe sportvoorzieningen) of worden aangewend voor nieuwe stimuleringsprojecten.

Met uitzondering van de mogelijkheden 1, 18, 19 en 20 kunnen alle mogelijkheden (na de zomer) in 2013 worden doorgevoerd. De vier resterende mogelijkheden kunnen in (begin) 2014 worden doorgevoerd.

De beoogde sportbegroting voor de periode 2014 tot en met 2016 is op hoofdlijnen kort uitgewerkt en als *bijlage XII* toegevoegd.

Samenvatting

Een toenemende vergrijzing, meer taken en minder middelen. Ziedaar de toekomst van de gemeente Winsum in een notendop. Gekoppeld aan de nieuwe sportnota (2013-2020) werd in 2012 het besluit genomen om **structureel € 100.000 te bezuinigen** op het sportbudget. Daarnaast moest er (indien mogelijk) op het totale budget van ongeveer € 850.000 een **extra bezuiniging van € 150.000** gerealiseerd worden voor financiering van een **ombuiging naar (meer) sportstimuleringsbeleid**. Als opstap naar de nieuwe sportnota werd een startnotitie aangenomen, waarin naast bezuiniging en ombuiging naar meer sportstimulering in het nieuwe sportbeleid, ook eenduidigheid moest komen voor de verschillende regelingen in de gemeente ten aanzien van eigendom, beheer en onderhoud van de sportaccommodaties (**harmonisatie**). Tot slot zal in het nieuwe beleid een **integrale visie op sport en bewegen** moeten komen, waarin de relatie met andere beleidsterreinen duidelijk wordt.

De belangrijkste **landelijke ontwikkeling** op het terrein van sportbeleid is dat het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport vanuit het nieuwe programma **Sport en Bewegen in de Buurt** (2012-2016) het doel nastreeft dat meer mensen gaan sporten en bewegen. Met de *Sportimpuls*, een onderdeel van dit programma biedt het ministerie van VWS sportverenigingen en andere lokale (beweeg)aanbieders kansen om nieuw aanbod te ontwikkelen of bestaand aanbod te verbeteren. Indien nodig en gewenst kan er voor wat betreft de uitvoering vanaf 2012 gebruikgemaakt worden van de gesubsidieerde rijksregeling voor een **Buurtsportcoach**.

Op **provinciaal** niveau is met ingang van 2012 de nieuwe koers er een van regisseren, coördineren, stimuleren en het bevorderen van de samenwerking. Met de oprichting van *Sportplein Groningen* worden diverse kennis en vaardigheden uit de wereld van sport, beweging, gezondheid en onderwijs gebundeld. De provincie Groningen streeft naar 'een integraal sportbeleid', waarin sport, bewegen en een gezonde leefstijl de pijlers zijn.

De **gemeente Winsum** beschikt met '*Winsum Beweegt*' over een sportnota (2003-2015) die steunt op drie pijlers: fysieke omstandigheden, sociale infrastructuur en financiële gevolgen. De pijlers moeten de mogelijkheden bieden dat sport en bewegen in de gemeente Winsum uitnodigend, toegankelijk, aantrekkelijk en stimulerend is. In de periode 2003-2013 laat het beleid zich het beste kenschetsen als 'sportaccommodatiebeleid'. Voor wat betreft sportstimulering voor specifieke doelgroepen heeft de gemeente Winsum meegedaan aan de Breedtesport Impuls (2000-2006), de Buurt Onderwijs Sport Impuls (2007-2010) en aan de Sportpas (2009-2011).

Gericht op de nieuwe sportnota zijn voor de aanbieders van sport en bewegen in de gemeente Winsum de volgende trends en ontwikkelingen van belang: **Demografische ontwikkelingen** (geen krimp, maar zelfs 1 à 2% groei van het aantal inwoners; sterke toename van vergrijzing en in het bijzonder van de 'dubbele vergrijzing' van de groep 75+); **Gezondheidsontwikkelingen** (extra aandacht voor overgewicht/obesitas en een Gezonde Leefstijl); **Individualisering** (ongebonden sporten en bewegen blijft groeien; werven en vasthouden van leden en vrijwilligers wordt een steeds grotere uitdaging voor verenigingen); **Groeiende keuze vrijetijdsbesteding** (sport en bewegen komt door de vele keuzemogelijkheden, waaronder de opkomst van moderne mediavormen, steeds meer onder druk); **Zelfredzaamheid** (door een zich steeds verder terugtrekkende overheid worden burgers meer en meer verantwoordelijk voor 'hun eigen zaakjes'); **Zorgvuldig ruimtegebruik** (effectief, efficiënt, multifunctioneel en de totale capaciteit wordt meer en meer de norm voor gebruik van gemeentelijke sportaccommodaties).

In de gemeente Winsum zijn voldoende en **goed gespreide sportaccommodaties**. Het **aanbod** van zes **voetbalparken** is net als de **bezetting ruim voldoende**. In de kern Winsum (bij Viboa en Hunsingo) is er sprake van (iets) te weinig capaciteit, terwijl op de andere voetbalparken sprake is van (ruime) overcapaciteit. Ten aanzien van de vier **tennisparke**n is de conclusie dat er een **zeer ruime overcapaciteit** is. Met uitzondering van Ezinge (zeer laag) is de **bezetting** van de **gymlokale**n (**ruim**) **voldoende**. De bezetting van het **zwembad** is **redelijk** en de bezetting van de **sporthal** is opvallend **hoog**. De aanwezigheid van 50 sportverenigingen, waaronder twee fitnesscentra, zorgt in de gemeente Winsum voor een **gevarieerd aanbod** van sport en bewegen. Zowel het lidmaatschap van een sportvereniging als dat van een fitnesscentrum zit in de gemeente Winsum onder het landelijk gemiddelde. Het percentage volwassenen in de gemeente Winsum met overgewicht is provinciaal gezien opvallend hoog. Mede op basis van een tweetal enquêtes onder

sportverenigingen en inwoners is de conclusie dat er **tevredenheid** is als het gaat om het **sport- en beweegaanbod** in de gemeente Winsum.

Op basis van de uitkomsten van de enquêtes onder de sportverenigingen, de inwoners en de jeugd van 12-23 jaar (naar sport- en beweeggedrag) en diverse interviews met experts van gemeentelijke beleidsterreinen en andere lokale partijen zijn er uiteindelijk **20 verbeterpunten** genoteerd. Een deel van de punten heeft betrekking op de vitaliteit van de sportverenigingen, een klein deel op het ongebonden sporten en bewegen en het grootste deel op specifieke (kwetsbare) groepen (chronisch zieken, gehandicapten, inactieve ouderen, etc.). Voor elk verbeterpunt is een (bewezen) **kans op (sport)stimulering** voorgesteld. In totaal levert dit **20 kansen voor (nieuwe) sportstimulering** op. Nader onderzoek maakte duidelijk dat er een breed draagvlak is voor een integrale visie op sport en bewegen.

Alvorens te komen tot een keuze welke kansen op sportstimulering opgepakt kunnen worden, zijn eerst de mogelijkheden voor harmonisatie en bezuinigingen onderzocht. Omdat ook de voorstellen voor harmonisatie (eigendom, beheer en onderhoud binnensportaccommodaties bij de gemeente; eigendom en groot onderhoud buitensportaccommodaties bij de gemeente; beheer en dagelijks onderhoud van de buitensportaccommodaties bij de sportverenigingen/huurders) een bezuiniging betekende, zijn deze gekoppeld aan die van de bezuinigingen. Dit leverde aan bezuinigingsmogelijkheden een bedrag op van € 208.000 à € 218.000. Na toetsing van alle voorstellen (Projectgroep, Klankbordgroep en 'het gehele veld') bleek dat er voor een aantal bezuinigingsvoorstellen (sluiting gymlokaal in Ezinge; totale afbouw van de zwembadsubsidie) onvoldoende draagvlak was. Er bleek voor **bezuinigingen** (voldoende) draagvlak mogelijk voor ruim **€ 156.000**. Na aftrek van de structurele bezuiniging blijft er voor ombuiging naar (meer) **sportstimuleringsbeleid** een bedrag van maximaal **€ 56.000** over.

In het voorstel voor **nieuw sportbeleid** staan, op basis van alle input uit de inventarisatiefase, **drie thema's** (pijlers) **centraal**: 1) Vitale sportverenigingen; 2) Ongebonden sporten en bewegen; 3) Gezonde Leefstijl. Op basis van de nieuwe visie ("Stimulering van sport, bewegen en gezondheid draagt in de gemeente Winsum bij aan een Gezonde Leefstijl van de inwoners.") is een aantal doelstellingen geformuleerd (vitale sportverenigingen; goede stimulerende sport- en beweegvoorzieningen; sport en bewegen inzetten als middel voor een gezonde leefstijl), dat invulling moet geven aan de nieuwe koers. Het nieuwe sportbeleid laat zich kenmerken door een **goed accommodatiebeleid** (harmonisatie, een keuze voor voetbal, gymnastiek en tennis als basisvoorzieningen, de keuze voor Winsum, Baflo, Sauwerd en Ezinge als dorpen voor deze basisvoorzieningen, een keuze voor centralisatie van de overige sportvoorzieningen; een keuze voor meer zelfredzaamheid van de burgers en een keuze voor multifunctioneel gebruik, waarbij de totale capaciteit als norm dient) en door een **goed sportstimuleringsbeleid**, waarbij het zwaartepunt ligt bij stimulering van **specifieke (kwetsbare) groepen**. Het landelijk programma Sport en Bewegen in de Buurt, de inzet van een Buurtsportcoach, een 'sportstimuleringsfonds' voor sportverenigingen en het oprichten van het Sportplatform Winsum (met deelname van sport, bewegen, onderwijs en gezondheid) zijn instrumenten die hier invulling aan kunnen geven.

Op basis van de gewenste verbeterpunten voor sportstimulering, de harmonisatie, de bezuinigingen en het nieuwe beleid is er een aantal scenario's ontwikkeld. Het eerste scenario, met daarin opgenomen alle 20 en het tweede scenario met daarin opgenomen 19 kansen voor sportstimulering, lijken financieel niet haalbaar. Het derde scenario, met daarin opgenomen een keuze van een aantal kansen, lijkt haalbaar. Het uiteindelijke advies is om te **kiezen voor scenario 3B**, waarin naast middelen voor een **sportstimuleringsfonds** (SSF) ruimte is voor het minimale inzetten (60%) van een **buurtsportcoach**. In dit scenario gaat 92 à 93% (van de nieuwe sportbegroting van € 750.000) naar sportaccommodatiebeleid en **7 à 8% naar sportstimuleringsbeleid**. Gezien alle input en mogelijkheden biedt een keuze voor dit scenario voor de toekomst een goede balans voor een voorwaardenscheppend, stimulerend en integraal sportbeleid. Het scenario biedt sportverenigingen mogelijkheden om eigen voorstellen voor sportstimulering te realiseren. Daarnaast zijn er mogelijkheden om (resterende) financiële middelen te deponeren in een **bestemmingsreserve** voor nieuwe sportvoorzieningen.

Geraadpleegde Literatuur

- Boessenkool, Jan (2011), Jo Lukassen, Fons Kemper en Michael Waardenburg. *Sportverenigingen: tussen tradities en ambities*. Utrecht: Arko Sports Media.
- Gemeente Winsum (2007). *Nota subsidiebeleid Welzijn gemeente Winsum*. Winsum: Gemeente Winsum.
- Gemeente Winsum (2009). *Speelvoorzieningenbeleid 2009-2018*. Winsum: Gemeente Winsum.
- Gemeente Winsum (2010). *Notitie Leefbaarheid*. Winsum: Gemeente Winsum.
- Gemeente Winsum (2011a). *Visienota bezuinigingen. Op zoek naar een nieuw evenwicht*. Winsum: Gemeente Winsum.
- Gemeente Winsum (2011b). *Opgavennotitie Wonen*. Winsum: Gemeente Winsum.
- Gemeente Winsum (2012). *Startdocument Toeristische Beleidsontwikkeling*. Winsum: Gemeente Winsum.
- Gemeente Winsum (2013). *Notitie Leefbaarheid*. Winsum: Gemeente Winsum.
- Gezondheidsraad (2009). *Preventie bij ouderen: focus op zelfredzaamheid*. Den Haag: Gezondheidsraad.
- Grontmij/Marktplan (2003). *Winsum beweegt. Sportnota Winsum 2003–2015*. Bussum: Grontmij/Marktplan.
- Grontmij (2012). *Deelrapport A. Analyse accommodaties Gemeente Winsum*. De Bildt: Grontmij.
- Grontmij (2013a). *Deelrapport B: Bezuinigingsmogelijkheden sportaccommodaties gemeente Winsum*. De Bildt: Grontmij.
- Grontmij (2013b). *Kwaliteitsbeoordeling sportaccommodaties. Quickscan*. De Bildt: Grontmij.
- GGD Groningen (2011). *Tabellenboek Gezondheidsprofiel Groningen*. Groningen: HVD.
- Huis voor de Sport Groningen (2012). *Deelrapport A. Inventarisatie Sportstimulering Gemeente Winsum*. Groningen: HvdS Groningen.
- Huis voor de Sport Groningen (2013). *Deelrapport B. Sportstimulering en kanskaarten Gemeente Winsum*. Groningen: HvdS Groningen.
- Ministerie VWS (2005). *Tijd voor Sport*. Den Haag: Ministerie van VWS.
- Provincie Groningen (2007). *Mitdown = goud. Sportnota provincie Groningen 2007-2010*. Groningen: Provincie Groningen.
- Provincie Groningen (2012). *Sportnota provincie Groningen 2012-2014*. Groningen: Provincie Groningen.
- Steendam, Annemiek (2012). *De sportbehoeften van jongeren uit de gemeente Winsum*. Groningen: Hanzehogeschool, Instituut voor Sportstudies.
- Sociaal Cultureel Planbureau (2010). *Sport: Een leven lang. Rapportage Sport 2010*. Den Bosch: W.J.H. Mulier Instituut.

Geraadpleegde Websites

- www.cbs.nl
- www.cpb.nl
- www.mulierinstituut.nl
- www.nationaalkompas.nl
- www.nisb.nl
- www.nocnsf.nl
- www.rijksoverheid.nl
- www.rivm.nl
- www.sportindebuurt.nl
- www.veiligheidsportklimaat.nl
- www.wmo.nl
- www.zonmw.nl
- www.zorgatlas.nl

Bijlage I:

Samenvatting analyse Sportaccommodaties

In *Bouwstenen accommodatieanalyse sportnota Winsum* is een analyse gemaakt van de huidige sportaccommodaties en de betrokkenheid van de gemeente Winsum daarin (zie: Grontmij 2012a). In het kort zijn de bevindingen uit dit deelrapport in deze paragraaf weergegeven.

1. Binnensportaccommodaties

De belangrijkste conclusies uit het deelrapport van Grontmij over de binnensportaccommodaties zijn:

- Er is een goede spreiding van de binnensportaccommodaties
- De bezetting van de binnensportaccommodaties is redelijk goed
- Vraag en aanbod zijn redelijk goed op elkaar afgestemd
- Gymlokalen in de kleine kernen hebben overdag een lage bezetting
- Met uitzondering van Ezinge zijn de gymlokalen 's avonds redelijk bezet
- Drie sportverenigingen hebben behoefte aan meer binnensportcapaciteit
- De Ripperdahal heeft een opvallend hoge bezettingsgraad
- De binnensportaccommodaties kosten op jaarbasis ongeveer € 204.000
- Lage kapitaalslasten, omdat doorsnee de accommodaties op leeftijd zijn
- De tarieven van de binnensportaccommodaties zijn lager dan gemiddeld

2. Buitensportaccommodaties (voetbalvelden)

De belangrijkste conclusies uit het deelrapport van Grontmij over de buitensportaccommodaties (voetbalparken) zijn:

- De gemeente Winsum heeft zes voetbalaccommodaties
- Voor de totale gemeente zijn vraag en aanbod op elkaar afgestemd
- Op verenigingsniveau zijn vraag en aanbod niet altijd in evenwicht
- Viboa heeft een tekort van (minimaal) 0,5 veld aan wedstrijdcapaciteit
- Viboa heeft een tekort van (minimaal) 0,5 veld aan trainingscapaciteit
- SIOS in Sauwerd heeft een tekort van 0,5 veld aan wedstrijdcapaciteit
- Rood Zwart Baflo en vv Ezinge hebben beide 1,0 veld meer dan nodig
- Het eigendom en de verantwoordelijkheid voor exploitatie en onderhoud van de kantine en kleedaccommodaties verschilt (historisch bepaald)
- Voetbalclubs (m.u.v. vv Ezinge) verantwoordelijk voor eigen kantine
- Bij de kleedkamers is er sprake van een 'lappendeken'. Gemeente, verenigingen of beiden zijn eigenaar
- Gemeente maakt kosten voor onderhoud van de opstallen bij Hunsingo, Rood Zwart en vv Ezinge en bij de drie andere voetbalverenigingen niet
- Het eigendom van de velden en groot onderhoud ligt bij de gemeente
- Bij vier verenigingen wordt het dagelijks onderhoud door (of namens) de vereniging uitgevoerd en bij twee is de gemeente verantwoordelijk
- De vier verenigingen die zelf de velden (laten) onderhouden, ontvangen een privatiseringsvergoeding daarvoor en betalen een lagere huur.
- In totaal kosten de 6 voetbalverenigingen de gemeente € 257.071 (2012 begroting) en daar staan inkomsten tegenover van ongeveer € 10.000
- Van de uitgaven heeft € 182.000 betrekking op de velden en € 75.000 heeft betrekking op de opstallen.
- De kostendekkendheid is bijna overal erg laag (0-5%), behalve in Sauwerd en Adorp (kapitaallasten op die complexen zijn laag)
- Na aftrek van de baten op de kosten betaalt de gemeente circa € 7.000 per natuurgrasveld (€ 6.912). Dat is niet afwijkend

3. Tennisparken

De belangrijkste conclusies uit het deelrapport van Grontmij over de tennisparken zijn:

- Er is bij alle clubs sprake van zeer ruim aanbod aan banen t.o.v. het aantal KNLTB-leden. I.p.v. 16 zouden gemeentelijk 8 banen volstaan
- Bij de tennis ligt het eigendom en de exploitatie van de kantine in alle gevallen bij de verenigingen
- Bij de kleedkamers is dat ook het geval, uitgezonderd Baflo, want daar huurt de vereniging de kleedkamers van de gemeente
- In Ezinge en Rasquert huren de clubs van de gemeente en in Sauwerd en Winsum zijn de clubs verantwoordelijk voor de exploitatie
- In Ezinge en Rasquert ontvangen de clubs een kleine vergoeding voor het onderhoud van het groen rondom het tenniscomplex
- Winsum ontvangt een vergoeding voor het voorjaarsonderhoud (€ 7.950 totaal of € 883 per baan). De club in Sauwerd ontvangt geen vergoeding
- De gemeente besteedt netto € 32.000 aan de tenniscomplexen (in Rasquert, Ezinge en Winsum)

4. Hockey, korfbal en atletiek (veld)

De belangrijkste conclusies uit het deelrapport van Grontmij over hockey, korfbal en atletiek zijn:

- Winsum beschikt recent over een kunstgrasveld voor hockey en korfbal (en schoolsport). Het oude natuurgrasveld doet dienst als atletiekveld
- Een nieuw clubhuis voor de hockeyclub en de korfbalclub DWA is in 2013 in gebruik genomen.
- Gemeente is eigenaar van de hockey, atletiek en korfbalaccommodatie
- Totale netto lasten voor de hockey (oude en nieuwe veld en opstallen) zijn € 74.000. De netto lasten voor korfbalcomplex van DWA zijn € 9.274

5. Zwembad De Hoge Vier

De belangrijkste conclusies uit het deelrapport van Grontmij over zwembad De Hoge Vier zijn:

- Op jaarbasis heeft het zwembad De Hoge Vier 37.000 bezoekers. Dat aantal is redelijk gezien het verzorgingsgebied
- Het bezoek aan openluchtwembaden staat landelijk al jaren onder druk. In het verleden was het bezoek aan het zwembad bijna het dubbele
- Op jaarbasis kost het zwembad de gemeente € 223.658. Dat is voor een openluchtwembad hoog
- De kapitaallasten van de renovatie uit 1995 drukken aanzienlijk op de gemeentelijke exploitatiekosten van het zwembad
- Een tweede component dat zwaar op de exploitatiekosten drukt, is de ruime openstelling. Dit werkt direct door in de personeelskosten
- De stichting ontvangt een exploitatiesubsidie van € 116.468. Dit bedrag geldt vanaf 2005 en is tussentijds niet geïndexeerd of aangepast

6. Overige sporten

Naast binnensportaccommodaties, buitensportaccommodaties (sportparken) en het zwembad zijn er binnen de gemeente nog een aantal andere sportaccommodaties, waarbij de gemeentelijke betrokkenheid overigens geen of nauwelijks een rol speelt.

- In de kern Winsum 2x fitnesscentrum en 1x gezondheidscentrum. De drie centra zijn privaat.
- In de gemeente zijn 4 accommodaties voor jeu de boules. Het eigendom is soms privaat, soms publiek. De gemeentelijke betrokkenheid is gering.
- Voor de hippische sport zijn er vier maneges, die stalling en instructie aanbieden. Alle maneges zijn privaat.
- De gemeente heeft landijsbanen in Adorp, Ezinge, Garnwerd, Rasquert, Sauwerd en Winsum. De gemeentelijke betrokkenheid is gering.
- Een aantal sportverenigingen zoals kano, Nordic Walking (Artemis), de atletiekvereniging Jupiter (beschikt over een atletiekveld op het voormalige hockeyveld), Loopgroep Jupiter en de Toer en Fietsclub Winsum beoefenen hun sport in de openbare ruimte. De gemeente heeft nauwelijks betrokkenheid hierbij.

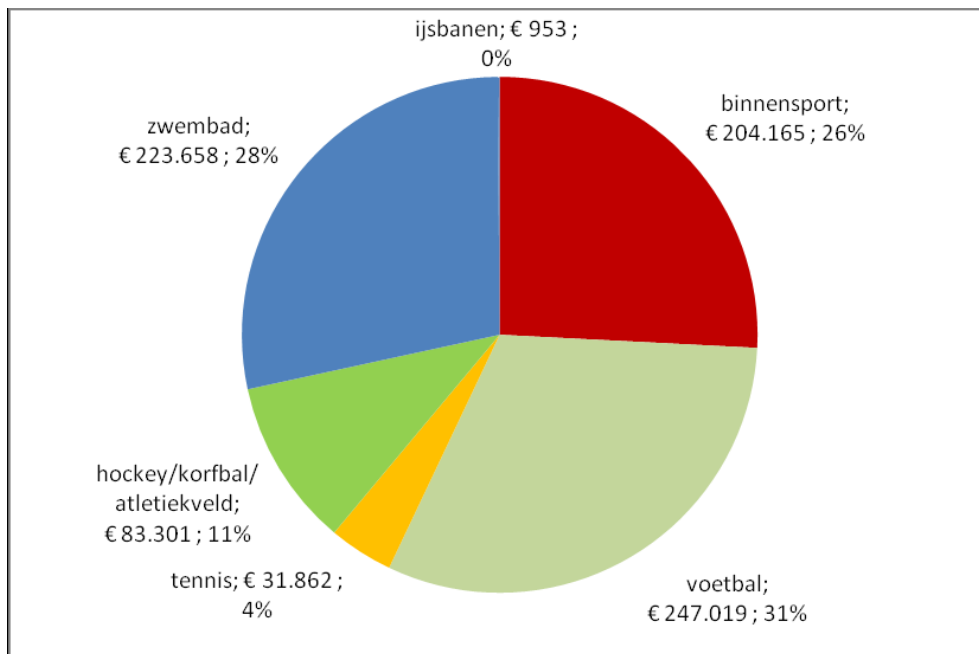

7. Enkele cijfers

De gemeente Winsum besteedt netto (lasten minus baten) € 963.852 aan sport (begroting 2012). Dat is inclusief een post van € 113.984 voor speeltuinen en die vallen formeel onder overige recreatieve voorzieningen (hoofdfunctie 580). Voor sport (hoofdfunctie 530 en 531) zijn de netto uitgaven daarom € 849.868.

Een belangrijk deel van de sportbegroting betreft kapitaallasten. In totaal is dit € 265.998. De kapitaallasten liggen vast en zijn niet beïnvloedbaar.

De uitgaven voor sportaccommodaties zijn € 790.957. De uitgaven voor de voetbalparken, de binnensport en het zwembad beslaan 85%.

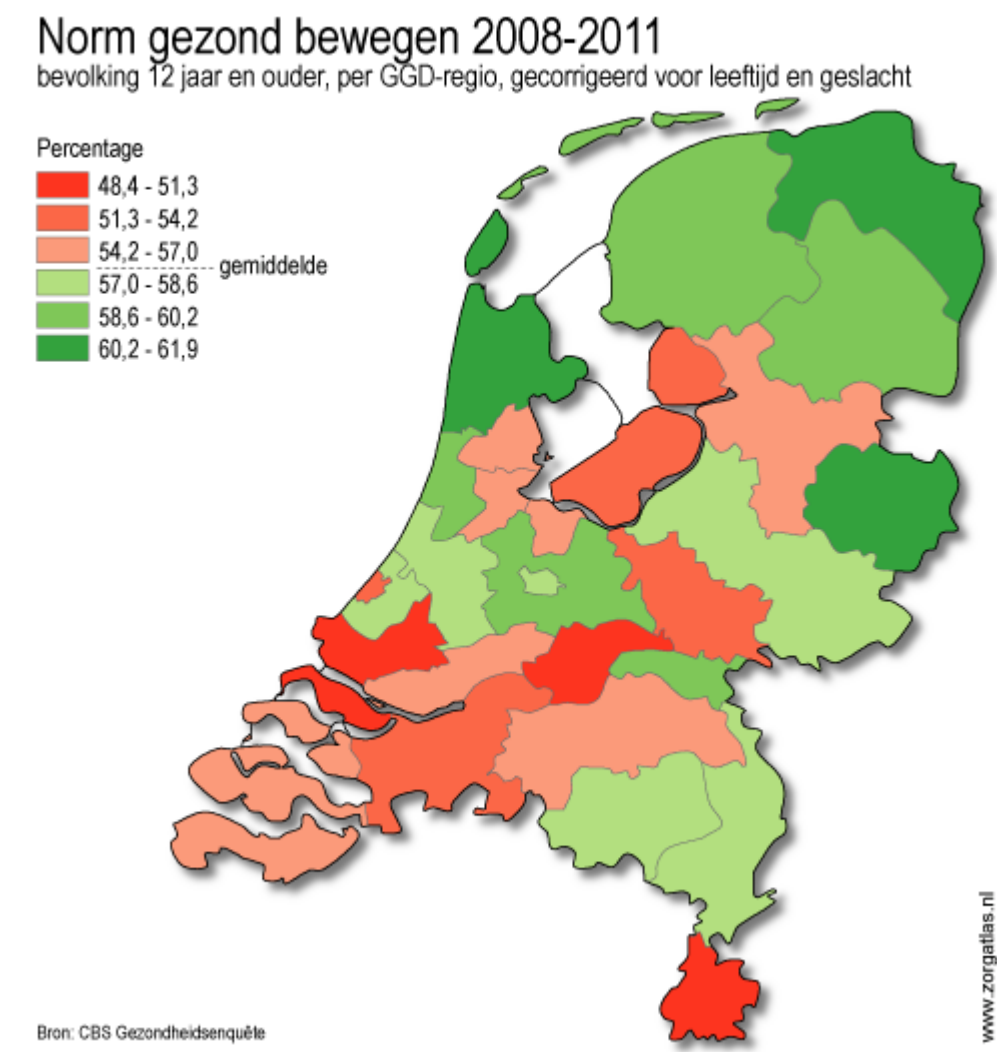
Afbeelding 12: Verdeling uitgaven naar type sportaccommodaties

Gemeenten met een vergelijkbare sociale structuur en een aantal inwoners tussen 10.000 en 20.000 besteden gemiddeld € 62 per inwoner aan sport. In de gemeente Winsum is dat € 60 en dus vergelijkbaar.

Bijlage II:

Overzicht Nederlandse Norm Gezond Bewegen

Bron: Nationale Atlas Volksgezondheid, © RIVM, Bilthoven

Afbeelding 13: Overzicht Nederlandse Norm Gezond Bewegen

Bijlage III

Denkrichtingen Harmonisatie, Bezuiniging en Sportstimulering

De inventarisatiefase heeft verschillende denkrichtingen opgeleverd voor het invullen van harmonisatie, bezuinigingen en sportstimuleringsbeleid in de gemeente Winsum. Inwoners, sportverenigingen, instellingen, lokale partijen, projectgroep, klankbordgroep hebben hiervoor de nodige input geleverd. Het College heeft op basis van de inventarisaties een aantal denkrichtingen (voor discussie) meegegeven aan de gemeenteraad. Vanuit de gemeenteraad hebben verschillende fracties hier aanvulling op gegeven. De denkrichtingen van 'het veld', het College en gemeenteraad worden hieronder kort benoemd:

Denkrichtingen harmonisatie & bezuinigingen

- Meer eenheid realiseren in de lappendeken van regelingen ten aanzien van eigendom, beheer en onderhoud
- Onderzoek bezuinigingsmogelijkheden zwembad
- Is een betere bezetting van de sportaccommodaties in de kleine kernen mogelijk (samenwerking, nieuwe doelgroepen)?
- Onderzoek bezuiniging op beheer sporthal en de gymzalen
- Tarieven binnensport aanpassen
- Tarieven buitensport aanpassen
- Onderzoek de noodzaak van financiële middelen voor nieuwbouw en renovatie van (oude) sportaccommodaties

Denkrichtingen sportstimulering

- Kunnen er verbindingen gelegd worden met terreinen als onderwijs, naschoolse opvang en speelruimtebeleid?
- Onderzoeken of (meer) bewegen voor chronisch zieken, gehandicapten en inactieve senioren mogelijk is
- Gezondheid als fundament voor sportstimuleringsbeleid
- Heeft de gemeente een taak voor ongebonden sporters in de openbare ruimte en zo ja, hoe geef je daar invulling aan?
- Hoe kunnen we onze sportverenigingen versterken op het terrein van besturen, vrijwilligers, ledenwerving en sponsoring?
- Kan vrijwilligerswerk een bijdrage leveren aan sportstimulering?
- Participatiefonds sport onder de aandacht brengen
- Is een initiator (als Buurtsportcoach) nodig om een goede sportstimulering te krijgen in de gemeente Winsum?
- Hebben sportverenigingen behoefte aan een professional vanuit de gemeente als klankbord, dan wel sparringpartner?
- Kunnen we door middel van een vouchersysteem tot sportstimulering komen?

Bijlage IV

Verbeterpunten uit de drie enquêtes en de interviews

In 2012 zijn er in de gemeente Winsum een drietal enquêtes gehouden: een onder de sportverenigingen, een onder de inwoners (ongebonden sport en bewegen) en een onder de jongeren van 12-23 jaar. De eerste twee zijn uitgevoerd in het kader van de nieuwe sportnota. De laatste (Steendam, 2012) kwam tot stand vanuit het Jongerenwerk.

VERBETERPUNTEN VANUIT DE SPORTVERENIGINGEN

1. De verenigingen zijn voornamelijk 'intern' gericht. De kennis en vaardigheden, om ('extern' gericht) een grotere maatschappelijke rol te kunnen spelen, ontbreken
2. Leeftijdscategorie 12-18 jaar is ondervertegenwoordigd
3. Leeftijdscategorie 55+ is ondervertegenwoordigd. Ledenwerving in deze categorie is, net als bij 12-18 jaar, lastig
4. De helft van de verenigingen geeft aan dat het werven van bestuursleden, trainers, en vrijwilligers heel lastig is
5. Grootste knelpunt de laatste jaren is de afname (geen groei) van het aantal leden (landelijk: sinds 2003 1% groei per jaar)
6. Sportverenigingen geven in interviews aan behoefte te hebben aan uitwisseling van kennisoverdracht met de gemeente

VERBETERPUNTEN VANUIT ONGEBONDEN SPORT & BEWEGEN

1. Van de inwoners is ruim 25% niet bekend met het sportaanbod
2. In de buitenruimte ontbreken goede en voldoende voorzieningen
Meer sportveldjes en sportpleintjes zijn gewenst
3. Voor fietsen, lopen en wandelen ontbreekt het in de buitenruimte aan een goede routemarkering (zowel voor de richting als voor een bepaalde afstand)

VERBETERPUNTEN VANUIT JEUGD- EN JONGERENWERK

1. De jeugd mist in de openbare ruimte voldoende sportveldjes en sportpleintjes om ongebonden te kunnen sporten
2. De jeugd mist sportvoorzieningen als trampolinespringen en kickboksen
3. De jeugd mist de mogelijkheid om te 'sporthoppen'. Het proberen van meerdere sporten verhoogt de keuze voor een sport
4. De jeugd mist nieuwe sport- en beweegactiviteiten. Er is behoefte aan 'urban sports' (free running, fietscross, etc.)

Uit de interviews blijkt duidelijk dat er op diverse terreinen, gekeken naar de doelstellingen, sprake is van (grote) overlap met de doelstellingen van het terrein sport & bewegen. Nagenoeg alle partijen geven aan behoefte te hebben aan een integrale aanpak. Mocht de 'regierol' in het nieuwe sportbeleid worden opgepakt, dan hebben de partijen vertrouwen in een succesvolle integrale aanpak.

Op basis van de uitkomsten van de interviews met diverse experts is er een aantal verbeterpunten benoemd:

VERBETERPUNTEN VANUIT INTERVIEWS MET EXPERTS

1. Het Ouderenwerk/Stichting 55+ mist mogelijkheden om op een niet-inspannende manier op wijkniveau te bewegen
2. Het Ouderenwerk/Stichting 55+ mist het goed onder de aandacht brengen van (nieuw) sport- en beweegaanbod
3. Vanuit het Jeugdwerk/Gezondheidsbeleid worden voor 12-18 (nieuwe) 'avontuurlijke' sport- en beweegactiviteiten gemist
4. Vanuit Jeugdwerk/Gezondheid worden voor de groep 12-18 (nieuwe) buitenschoolse sport- en beweegactiviteiten gemist
5. Vanuit Gezondheidsbeleid/CJG/Onderwijs worden activiteiten voor verbeteren van 'ongezond gewicht' voor 4-12 jaar gemist
6. Vanuit Onderwijs/Gezondheidsbeleid worden activiteiten voor verbeteren van de fitheid en gezondheid voor 2-6 jaar gemist.
7. Vanuit Onderwijs/Gezondheid worden voor de groep 4-12 jaar naschoolse sport- en beweegactiviteiten gemist
8. Vanuit Fitness/Onderwijs/Verenigingen (e.a.) wordt de afstemming en samenwerking tussen S&B en overigen gemist
9. Gezondheidscentrum/Ouderenwerk/Gezondheidsbeleid (e.a.) missen het opstarten van sport- en beweegaanbod voor chronisch zieken en inactieve ouderen
10. Vanuit Gezondheidsbeleid/ Verenigingen/ Gehandicapten Platvorm Winsum/ Fitness/ (e.a.) wordt het opstarten van sport- en beweegaanbod voor gehandicapten gemist
11. Verenigingen/Sociale Zaken willen mensen met minder financiële middelen (meer) ondersteunen

Bijlage V:

Samenvatting Interactieve Avond donderdag 07-02-2013

De avond werd door ongeveer 100 geïnteresseerden bezocht. Na de opening door sportwethouder Wiebe Zorge, volgden korte presentaties van Rob de Vries (Grontmij) over de bezuinigingsvoorstellen en Gerrit Lieffering (Huis voor de Sport Groningen) over de kansen op sportstimulering in de gemeente Winsum. Tot slot gaf Arjen van Zanten (Huis voor de Sport Groningen) een korte uiteenzetting van zijn dagelijkse werkzaamheden als sportprofessional sportstimulering in de gemeente Delfzijl. Vervolgens werd op basis van stellingen gediscussieerd. In twee rondes mochten alle betrokkenen kiezen aan welke thema's ze een bijdrage wilden leveren. De vier thema's waren:

- 1) Bezuinigingen en harmonisatie
- 2) Vitale sportverenigingen
- 3) Ongebonden Sporten & Bewegen
- 4) Gezonde Leefstijl

Per thema en per stelling zijn de reacties van deze avond op de stellingen kort (in een bullet) samengevat.

Thema 1: Bezuinigingen en harmonisatie

Stelling 1: Sportverenigingen kunnen best gebruikmaken van sportaccommodaties in andere dorpen. Hierdoor wordt bestaande capaciteit optimaal gebruikt

- Het gebruikmaken van bestaande sportaccommodaties in andere dorpen is niet wenselijk, tenzij zaken als vervoer, geen ledenverlies, geen verlies identiteit en samenwerking gerealiseerd kunnen worden.

Stelling 2: De georganiseerde sportdeelname in de kern Winsum is hoger dan in de andere kleinere kernen. Behoud van accommodaties in kleinere kernen is belangrijk, mits deze accommodaties redelijk tot goed worden gebruikt

- Behoud van sportaccommodaties is belangrijk voor de kleinere kernen. Daar waar de bezettingsgraad niet voldoende is, zullen op een actieve manier initiatieven moeten komen om dit wel te realiseren. De gewenste sportstimulering (die van minder waarde is dan de sportaccommodaties) is hiervoor een uitgelezen kans.

Stelling 3: Het open houden van het openlucht zwembad in Winsum is een taak van de gemeente én de inwoners (vrijwilligers)

- Het open houden van het openlucht zwembad is van belang voor de sport, het (ongebonden) bewegen, de gewenste sportstimulering, recreatie en toerisme. De gemeente heeft een belangrijke taak om het zwembad open te houden. Minder openingsuren, een aangepaste beheersvorm en een (beperkte) inzet van (goede) vrijwilligers zijn goede voorstellen, mits het zwembad daardoor open kan blijven.

Stelling 4: Over het gebruik van sportaccommodaties en de taakverdeling tussen gemeente en verenigingen bestaan veel verschillen. Het is goed dat de gemeente streeft naar meer harmonisatie

- Het is goed dat de gemeente ten aanzien van het eigendomsrecht, het gebruik, de huur en het onderhoud van sportaccommodaties streeft naar meer harmonisatie.

Thema 2: Vitale sportverenigingen

Stelling 1: Sportverenigingen uit onze gemeente zullen in 2019 nagenoeg hetzelfde doen als nu

- In het richtjaar 2019 zal de core business van sportverenigingen min of meer hetzelfde zijn. Verenigingen werken meer samen en zijn vindingrijk om met nieuwe ideeën leden te werven en vast te houden. Voor wat betreft de financiële gezondheid zijn er 'andere geldstromen' gevonden.

Stelling 2: De meeste sportverenigingen in onze gemeente hebben hun handen vol aan de dagelijkse dingen (invullen van trainingen, arbitrage, kantinebezetting, vervoer, etc.) en hebben moeite om in te spelen op de veranderende behoeften op het terrein van sport en bewegen

- Sportverenigingen hebben hun handen vol aan 'de dagelijkse dingen' en beschikken (ondanks een aanwezige motivatie) niet over voldoende kader en (financiële) middelen om met behulp van sportstimulering een bijdrage te leveren aan het oplossen van sociale problematiek. Het stimuleren van mensen om lid te worden van een sport kan het beste gedaan worden door de verenigingen zelf. Daar zijn geen (externe) sportprofessionals voor nodig. Het stimuleren van bewegen en gezondheid is een andere vorm dan wat sportverenigingen onder sportstimulering verstaan. Voor het stimuleren van bewegen en gezondheid zijn wellicht wel (goede) professionals nodig. Na een goede opstart kunnen de sportverenigingen (in samenwerking met andere lokale partijen) de totale stimulering van sport, bewegen en gezondheid volledig overnemen. "Sportverenigingen zijn voor sportstimulering, maar als de financiering voor een externe (en dure) sportprofessional ten koste gaat van een deel van 'ons budget', dan zijn wij als sportverenigingen tegen."

Stelling 3: Het is goed dat de gemeente streeft naar vitale verenigingen die, behalve hun eigen competitie en trainingen, ook oog hebben voor samenwerking met andere partijen (andere sportverenigingen, naschoolse opvang, welzijn, ouderenorganisaties, jeugdwerk, buurtvereniging, etc.)

- De sportverenigingen zijn van mening dat de gemeente middels ondersteuning moet streven naar vitale verenigingen. De sportverenigingen op hun beurt moeten verder kijken dan 'hun sport lang is'. De verenigingen moeten open staan voor meer en betere samenwerking met andere verenigingen en lokale instanties.

Stelling 4: Sportverenigingen, die te maken hebben met een dalend aantal vrijwilligers, hebben baat bij samenwerking met een sportprofessional

- De sportverenigingen betwijfelen of een (externe) sportprofessional de problematiek van een dalend aantal vrijwilligers (mede) kan oplossen. Dit kan ook door samenwerken met andere verenigingen of het gebruikmaken van de kennis van de sportbonden. De verenigingen lossen bij voorkeur, eventueel met (financiële) ondersteuning van de gemeente, de interne problematiek zelf op. De sportprofessional wordt meer gezien als iemand die stimulering geeft bij (ongebonden) bewegen en gezondheid.

Thema 3: Ongebonden sporten & bewegen

Stelling 1: Als het gaat om sport en bewegen moet de verantwoordelijkheid van de gemeente Winsum zich beperken tot sportverenigingen die via een bond zijn aangesloten bij het NOC*NSF

- Als het gaat om sporten en bewegen moet de gemeente zich niet beperken tot de sportverenigingen, maar ook het ongebonden sporten (trapveldjes, sportpleintjes) en het ongebonden bewegen (skeeleren, wandelen, fietsen, lopen) moeten (op een uitdagende wijze) meer worden gestimuleerd.

Stelling 2: Verenigingen moeten hun sport- en beweegaanbod verbreden, zodat zij, meer dan nu, in kunnen spelen op veranderingen in de behoefte van consumenten

- Het is wenselijk dat sportverenigingen hun sport- en beweegaanbod meer verbreden, zodat zij meer kunnen inspelen op de verandering in de behoefte van de inwoners. Om levensvatbaar te blijven, moeten (kleine) verenigingen meer gaan samenwerken en/of samengaan.

Stelling 3: De gemeente Winsum besteedt nu 100% aan de georganiseerde sport en 0% aan ongebonden sport. Het is goed als er enige gemeentelijke middelen komen voor de ongebonden vormen van sport en bewegen

- Het is goed als een deel van het sportbudget, dat nu nagenoeg voor 100% ten goede komt aan de gebonden sport, naar de ongebonden sport gaat (uitdagende omgeving). Er moet samenwerking gezocht worden met terreinen als speelbeleid, recreatie & toerisme en zwembad.

Thema 4: Gezonde Leefstijl

Stelling 1: Een gezonde leefstijl is een verantwoordelijkheid van ieder individu en niet van de (lokale) overheid

- Een Gezonde Leefstijl is de verantwoordelijkheid van ieder individu. De gemeente moet goede mogelijkheden blijven bieden en de inwoners stimuleren (bijvoorbeeld om te voldoen aan de NNGB).

Stelling 2: Het is de taak van de gemeente Winsum om groepen als chronisch zieken, mensen met een beperking en 'niet-actieven' te informeren en te stimuleren om (matig) te gaan sporten en bewegen

- De gemeente Winsum heeft 'een verbindende factor' nodig die (met behulp van financiële middelen) chronisch zieken, mensen met een beperking en 'niet-actieven' informeren, faciliteren en stimuleren om (matig) te gaan sporten en bewegen.

Stelling 3: Om tot een gezonde en sportieve leefstijl te komen is een speciale houding nodig, die op jonge leeftijd gevormd moet worden door het bewegingsonderwijs en sportorganisaties

- Er moet meer aandacht komen om jongeren zo vroeg mogelijk een sportieve en Gezonde Leefstijl bij te brengen. De gemeente moet zodanig faciliteren en stimuleren dat door samen (ongebonden) sporten (trapveldjes en sportpleintjes), ongebonden bewegen (uitdagende omgeving), goed bewegingsonderwijs en gezonde voeding van jongs af aan sprake is van een sportieve en Gezonde Leefstijl.

Bijlage VI: Samenvatting haalbaarheid 'Integraal sportbeleid'

In de startnotie heeft de gemeente Winsum de wens uitgesproken om te komen tot een 'integraal sportbeleid'. Aan de hand van een tweetal vragen is dit onderzocht. In hoeverre is het sportbeleid in de periode 2003-2013 integraal geweest? In hoeverre is het in de toekomst haalbaar om in de gemeente Winsum te komen tot een integraal sportbeleid? Met behulp van interviews met diverse experts van lokale (beleids)terreinen is deze vraag onderzocht (zie HvdSG, 2012).

Er zijn interviews gevoerd met de gemeentelijke beleidsterreinen Welzijn, Onderwijs, Gezondheidszorg (WMO), Centrum Jeugd & Gezin, Sociale Zaken en Recreatie & Toerisme. Daarnaast waren er interviews met andere lokale partijen: sportverenigingen, vakleerkrachten bewegingsonderwijs, zwembad, BSO, fitness, gezondheidscentrum, jeugdwerk en ouderenwerk/Stichting 55+ en het Gehandicapten Platvorm Winsum.

De koppeling met (doelen van) andere beleidsterreinen

In de inventarisatiefase, maar ook daarna, zijn gesprekken gevoerd met experts en professionals van (beleids)terreinen buiten de sport. Vaak bleken de doelen (voor een groot deel) overeen te komen, toonden deze overlap of waren er duidelijke raakvlakken. In een korte toelichting wordt stilgestaan bij de belangrijkste (beleids)terreinen en de mogelijkheden voor een integrale aanpak van het stimuleringsbeleid sport, bewegen en Gezonde Leefstijl.

1. Sportverenigingen

Een groot deel van de sportverenigingen hecht waarde aan stimulering van sport, bewegen en Gezonde Leefstijl. Diverse verenigingen geven aan er moeite mee te hebben dat de financiering voor de sportstimulering (in concreto de aanstelling van een sportprofessional) ten koste gaat van een deel van 'hun sportbudget'. De volgende redenering leeft daarbij sterk: Sportstimulering met inzet van een sportprofessional is prima, maar als dat ten koste gaat van het budget voor sportaccommodaties, dan hebben we liever geen sportprofessional. De sportverenigingen denken zelf een deel van de verbeterpunten te kunnen oplossen. Ze staan open voor (meer) samenwerking met andere lokale partijen en vanuit een intrinsieke motivatie verwachten ze in de toekomst in de gemeente Winsum 'de sleutelrol' te kunnen vervullen voor de sportstimulering.

2. Gezondheidsbeleid

Vanuit WMO/Welzijn is er, in samenwerking met de gemeenten Bedum en De Marne, een nieuw Gezondheidsbeleid voor de gemeente Winsum opgesteld. Als belangrijkste doelgroepen in dit nieuwe beleid zijn de kwetsbaren en de jeugd benoemd. Er zijn goede mogelijkheden voor een integrale aanpak, omdat een aantal doelen van het Gezondheidsbeleid nauw aansluit bij stimulering van sport, bewegen en gezondheid.

3. Onderwijs

Ook meerdere doelstellingen van het (bewegings)onderwijs sluiten aan bij sportstimulering. Aspecten als bewegingsarmoede, naschools sport- en beweegaanbod, gezonde voeding, meer sporten en bewegen en een gezondere en vitale levensstijl, sluiten nauw aan bij de gewenste sportstimulering. Met een integrale aanpak ontstaan er goede mogelijkheden.

4. Fitness

De fitnesscentra geven aan dat ze goed in staat zijn een deel van de gewenste sportstimulering (mede) op te lossen. Hierbij wordt gedacht aan onderwijs, maar ook aan doelgroepen als chronisch zieken, gehandicapten en inactieve senioren. Het ontbreken van een integrale aanpak wordt duidelijk als een gemis ervaren.

5. Jeugdwerk

Er zijn gesprekken gevoerd met het Jeugdwerk. De organisatie herkent bij de jeugd de problematiek inactiviteit, bewegingsarmoede en afhaken. Het jeugdwerk denkt over een 'goede aansluiting' te beschikken om (een deel van de) geschetste problematiek mede op te lossen. Het jeugdwerk geeft aan te weten wat de behoeften van de jeugd zijn en staat open voor samenwerking en een integrale aanpak.

6. Centrum Jeugd & Gezin

Een aantal van de doelstellingen van het CJG komt overeen met die van sportstimulering. Een van de doelen van het CJG is het terugdringen van overgewicht en obesitas. Het CJG staat open voor een integrale aanpak met sport en andere lokale partijen.

7. Stichting 55+

Ook meerdere doelen van de Stichting 55+ komen overeen met die van sportstimulering. De stichting wil bevorderen dat er door de leeftijdsgroep 55+ meer aan sport en bewegen wordt gedaan. Een groot deel van deze groep, die lange tijd inactief is geweest, vindt 'moeilijker' de weg naar de sportvereniging. Binnen de groep van 55+ is een deel gehandicapt en/of chronisch ziek. De stichting staat open voor samenwerking, om het sporten, het bewegen en de gezondheid van de leeftijdsgroep 55+ te verbeteren.

8. Gezondheidscentrum

Het centrum met een aantal disciplines (huisarts, fysiotherapie, maatschappelijk werk, etc.) richt zich vooral intern op 'gezondheid'. Het centrum probeert een bijdrage te leveren aan een gezonde leefstijl voor de inwoners van de gemeente Winsum. Belangrijke speerpunten zijn gezonde voeding en voldoende beweging. Het centrum staat open om meer samen te werken met sport en bewegen en heeft vertrouwen in een gezamenlijke en integrale aanpak.

9. Sociale Zaken

Een van de doelen van Sociale Zaken is armoedebestrijding. Vanwege een gebrek aan financiële middelen blijft de sportbeoefening op dit terrein vaak ver achter. Er zijn al activiteiten om vanuit het Jeugdsportfonds het sporten en bewegen van de jeugd te ondersteunen. Met samenwerking en een integrale aanpak kan er nog veel (extra) winst worden behaald.

10. Recreatie & Toerisme

Uit een gesprek met Recreatie & Toerisme kwam naar voren dat de gewenste fiets-, loop en wandelroutes volop aanwezig zijn in de gemeente Winsum. Zowel vanuit het onderwijs, de sportverenigingen als de bewonersenquête wordt nadrukkelijk gevraagd om duidelijke markering van bepaalde routes. Een integrale aanpak zou voor zowel de hiervoor genoemde partijen als de toeristen en recreanten een goede oplossing moeten bieden.

11. Gehandicapten Platform Winsum

Het platform betreurt dat er, in tegenstelling tot diverse andere gemeenten, door de gemeente Winsum niet of nauwelijks aandacht is voor gehandicapten en chronisch zieken als het aankomt op het stimuleren van sport, bewegen en gezondheid. Het platform geeft voornamelijk individueel advies. Het platform juicht een integraal beleid, waarin meer aandacht komt voor het stimuleren van gehandicapten en chronisch zieken, van harte toe.

12. Buiten Schoolse Opvang

Vanuit de BSO wordt aangegeven dat er een grote behoefte is aan het stimuleren van sport, bewegen en een gezonde leefstijl. Mocht er in de gemeente Winsum een sportprofessional worden aangesteld om hier invulling aan te geven, dan zal de BSO hier zeker gebruik van gaan maken. De BSO geeft aan dat ondanks het feit dat diverse partijen dezelfde doelstellingen hebben er nog altijd geen sprake is van een integrale aanpak van problematiek.

13. Zwembad

Vanuit het zwembad wordt betreurd dat er in de gemeente Winsum geen actief beleid ten aanzien van sportstimulering wordt gevoerd. Aangegeven wordt dat het zwembad een uitstekende plaats is om invulling te geven aan laagdrempelige en weinig inspannende sport- en beweegactiviteiten. Mocht de gewenste sportstimulering er gaan komen, dan pleit het zwembad voor een integrale aanpak en hoopt en verwacht daar zelf ook een belangrijke rol in te kunnen gaan spelen. Tegen de achtergrond van de wens van de landelijke overheid om tot een derde les in het primair onderwijs te komen, geeft het zwembad aan dat in het voorjaar en in de zomer hiervoor in het zwembad prima mogelijkheden zijn.

Bijlage VII

Conclusies Inventarisatiefase

Op basis van de inventarisatie, de voorstellen voor sportstimulering en de voorstellen voor bezuinigen en de reacties van 'het gehele veld' hierop worden hieronder de conclusies kort samengevat.

Harmonisatie & Bezuinigingen

- Harmonisatie is gewenst. Groot draagvlak hiervoor
- Goedkopere beheersvorm voor sporthal lijkt moeilijk haalbaar
- Geen draagvlak voor sluiten van 'minder rendabele' gymlokaal in Ezinge
- Voor de totale afbouw van de subsidie van het zwembad (met nagenoeg zekere sluiting) is geen draagvlak. Voor minder openingsuren, meer inzet vrijwilligers en gezamenlijke beheersvorm met sporthal is wel draagvlak

Sportaccommodaties/sportverenigingen

- Tevredenheid over kwaliteit en kwantiteit sportaccommodaties
- Sportverenigingen staan er ruim voldoende voor. Breed aanbod, veel sportverenigingen, goede spreiding, financieel gezond
- Dalende ledenaantallen, gebrek aan kader en vrijwilligers, etc. zijn belangrijke punten voor verbetering van de vitaliteit
- Het terrein sport is bereid tot meer samenwerking met andere partijen
- Sportverenigingen zijn bereid om aan 'externe sportstimulering' te doen

Ongebonden sporten & bewegen

- Grote groei in de openbare ruimte en (iets minder mate) bij fitness
- Groeimogelijkheden voor fitness (meer samenwerking zoeken)
- Goed klimaat in Winsum om in de openbare ruimte te sporten en bewegen. Een aantal verbeteringen wordt gewenst (o.a. gemarkeerde looproutes, trapveldjes, sportpleintjes, uitdagende ruimte, etc.)

Sportstimulering speciale doelgroepen/Gezonde Leefstijl

- Meer en meer wordt Gezonde Leefstijl de paraplu waar het beleidsterrein sport & bewegen onder valt.
- Het sportstimuleringsbeleid (zie definitie hoofdstuk 1.3) is mede door het ontbreken van financiële middelen in de periode 2003-2013 onvoldoende van de grond gekomen in de gemeente Winsum
- Initiator ontbreekt. Zowel voor integraal beleid als voor sportstimulering. Diverse partijen zien tussen deze twee punten een causaal verband: zonder een goed integraal beleid ook geen goede sportstimulering
- De wens van stimulering van sport, bewegen en gezondheid heeft draagvlak
- Zo vroeg mogelijk bij jongeren een Gezonde Leefstijl realiseren
- Alle ingrediënten voor sportstimulering zijn aanwezig, maar er zal eerst een integrale aanpak moeten komen en daarna een goede samenwerking

Bijlage VIII

Krachtenmodel sportverenigingen in de gemeente Winsum

Sportverenigingen in de gemeente Winsum hebben aangegeven dat zij zich zelf in staat achten om invulling te geven aan sportstimulering. In hoeverre is deze bewering waar? Een nadere analyse van Het Huis voor de Sport Groningen geeft aan dat de sportverenigingen ruim voldoende in staat zijn om 'hun sport' te stimuleren. Als het gaat om sportstimulering voor speciale groepen zijn de sportverenigingen in de gemeente Winsum (nog) niet sterk genoeg om hier een goede invulling aan te geven. In de periode 2003-2013 hebben de sportverenigingen geen bijdrage geleverd als het gaat om het oplossen van een deel van de sociale problematiek voor speciale groepen (gehandicapten, chronisch zieken, obesitas, etc.) in de gemeente Winsum.

Sportverenigingen (en beweegaanbieders) zijn in staat om middels sportstimulering een bijdrage te leveren aan het oplossen van sociale problematiek. Dit vereist echter wel een bepaalde 'kracht'. Met de nodige voorzichtigheid kan 'de kracht' van de sportverenigingen in de gemeente Winsum in onderstaand schema worden weergegeven.

Afbeelding 14: Het krachtenmodel van sportverenigingen (in de gemeente Winsum)

De conclusie is dat op 'de ladder' van het krachtenmodel er in de periode 2003-2013 in de gemeente Winsum geen sportverenigingen waren die op de hiervoor vereiste treden 6 of 7 stonden. Sportverenigingen die in de toekomst wel een bijdrage willen leveren aan het oplossen van sociale problematiek, zullen zich daarom eerst moeten 'versterken'.

Bijlage IX

Overzicht van sportstimulering in de regio

Kengetallen van het NOC*NSF geven aan dat van de sportbegroting in de Nederlandse gemeenten ongeveer 85% naar accommodatiebeleid en ongeveer 15% naar sportstimuleringsbeleid gaat.

Na een toelichting van de situatie in de gemeente Winsum is de vraag welk percentage een gemeente ongeveer aan sportstimulering zou moeten besteden voorgelegd aan een aantal specialisten op het terrein van sportstimulering. De specialisten van NOC*NSF, NISB, Sport Drenthe en Sport Fryslân geven aan dat dit door diverse factoren wordt bepaald. Zonder kennis van de details zijn alle specialisten van mening dat het percentage tussen 10% en 15% zou 'moeten' liggen. Voor een paar specialisten is 10% 'de absolute ondergrens'.

Bestudering van de huidige sportbegroting van de gemeente Winsum maakt duidelijk dat (afgerond) 100% (99,8%) in de gemeente Winsum naar accommodatiebeleid gaat en 0% (0,2%) naar sportstimulering.

Ter vergelijking is onderzocht wat een aantal buurgemeenten van de gemeente Winsum besteden aan accommodatiebeleid en sportstimulering. Indien van toepassing is ook de inzet van sportprofessionals (uitgedrukt in fte) genoteerd. Vermeld dient te worden dat er bij de vaststelling van de percentages sprake is van een schatting. Deze is na bestudering van de sportbegroting door de beleidsmedewerker (sport) van betreffende gemeente vastgesteld. De uitkomsten zijn verwerkt in onderstaande tabel.

Sportbegroting	Accommodatiebeleid	Sportstimulering	Sportprofessional
Landelijk	85%	15%	
Gem. Winsum	100 %	0%	0 fte
Gem. Eemsmond	75 %	25 %	2,5 fte
Gem. Bedum	80 %	20 %	1,5 fte
Gem. De Marne	95 %	5 %	0,3 fte
Gem. Delfzijl	85 %	15 %	4,0 fte

Afbeelding 15: Accommodatiebeleid, sportstimuleringsbeleid en inzet sportprofessional

Bijlage X

Norm gemeente Winsum voor BuurtSportCoach

Voor het aanstellen van een BuurtSportCoach, heeft het ministerie voor elke gemeente een norm vastgesteld. Voor de gemeente Winsum heeft het Rijk de norm vastgesteld op 2,27 fte. Dit betekent dat het Rijk van mening is dat op basis van het aantal inwoners de gemeente Winsum voor stimulering van sport, bewegen en gezondheid gebruik zou 'moeten' maken van 2,27 fte.

Omdat aspecten als financiële middelen en wenselijkheid per gemeente kunnen verschillen heeft het ministerie de norm 'flexibel' gemaakt. Dit betekent dat op basis van de norm een gemeente mag kiezen of zij voor 60%, 80%, 100%, 120% of 140% van de regeling gebruik wil gaan maken. Om in aanmerking te komen voor cofinanciering moet een gemeente (en/of andere partijen) minimaal een BSC inzetten voor 60% en maximaal voor 140%.

Om van de cofinanciering (subsidieregeling) gebruik te kunnen maken zou de gemeente Winsum dus minimaal 1,36 fte (60% van 2,27) aan BSC moeten inzetten

Als globale rekennorm heeft het ministerie van VWS aangegeven dat het inzetten van 1 fte BSC op jaarbasis ongeveer € 50.000 kost. Op jaarbasis komt het inzetten van 1 fte BSC overeen met netto ongeveer 1400 uur.

Aan het inzetten van (de minimale) 60% aan BSC in de gemeente Winsum is (zonder het uitvoeringsbudget) ongeveer een bedrag van € 68.000 (1,36 x 50.000) gekoppeld.

Aan een afname van de vastgestelde norm (2,27 fte) is voor de gemeente Winsum een bedrag gekoppeld van bijna € 115.000 (2,27 x 50.000), exclusief de rijkssubsidie.

In tabel 3 staat een globaal overzicht van de financiële kaders bij het inzetten van een BSC voor respectievelijk 60%, 80%, 100%, 120% en 140%. Naast de kosten voor de BSC is er ook een schatting opgenomen van de kosten voor de uitvoering.

Afname in %	Aantal in fte	Kosten B.S.C.	60% bijdrage gemeente	Kosten uitvoering	Totaalkosten gemeente
60 %	1,36	68.000	41.000	6.000	47.000
80 %	1,82	91.000	55.000	8.000	63.000
100 %	2,27	114.000	68.000	10.000	78.000
120 %	2,72	136.000	82.000	12.000	94.000
140 %	3,18	159.000	95.000	14.000	109.000

Afbeelding 16: Kostenoverzicht van het inzetten van een BSC in de gemeente Winsum

Sportstimulering

Eind jaren 70 is er vanuit de (landelijke) overheid een voorzichtig begin gemaakt met sportstimuleringsbeleid. Provincies en gemeenten konden ondersteuning krijgen van de Stichting Sport en Spel bij de uitvoering van projecten. In de jaren '80 werd de aandacht verplaatst naar specifieke doelgroepen en themabeleid. Voornamelijk 'kwetsbare doelgroepen' werden op een specifieke manier gestimuleerd. Met de invoering van de Breedtesportimpuls (1999) werd de sportstimulering serieus op de kaart gezet en konden gemeenten (met steun van het Rijk) heel gericht bepaalde doelgroepen stimuleren. Dit gebeurde met vanuit het Rijk gesteunde regelingen als NASB, BOS, Buurtcoach, Sport en Bewegen in de Buurt, Combinatiefunctionaris en Buurtsportcoach.

Gezonde Leefstijl

De laatste jaren wordt meer en meer de nadruk gelegd op de fysieke gevolgen van (goed en voldoende) sporten & bewegen. De nadruk ligt daarbij op aspecten als fitheid, goede motoriek en gezondheid. Anno 2013 wordt onder sportstimulering vooral de stimulering tot een actieve en

gezonde leefstijl verstaan. Het accent ligt daarbij vooral op de gezondheidswaarde. Daarmee is een Gezonde Leefstijl min of meer de paraplu geworden voor aspecten als sport & bewegen, gezond eten, matig drinken, niet roken, een gezond gewicht en voldoende rust.

Het stimuleren van sport, bewegen en gezondheid levert voor jong en oud een positieve bijdrage aan een Gezonde Leefstijl. De gezondheidswaarde hiervan is wellicht de belangrijkste reden voor een gemeente voor het invoeren van een actief stimuleringsbeleid. Het stimuleren van sport en bewegen is een investering in de toekomst. Het stimuleren van een Gezonde Leefstijl is het meest succesvol als er op specifieke groepen specifiek beleid wordt gemaakt (zie: Ministerie VWS 2005). Speciaal voor het Onderwijs heeft het kabinet eind 2012 de agenda *'Sport, Bewegen en een Gezonde Leefstijl in en rondom de School'* opgesteld (zie: www.rijksoverheid.nl).

Specifieke (kwetsbare) doelgroepen

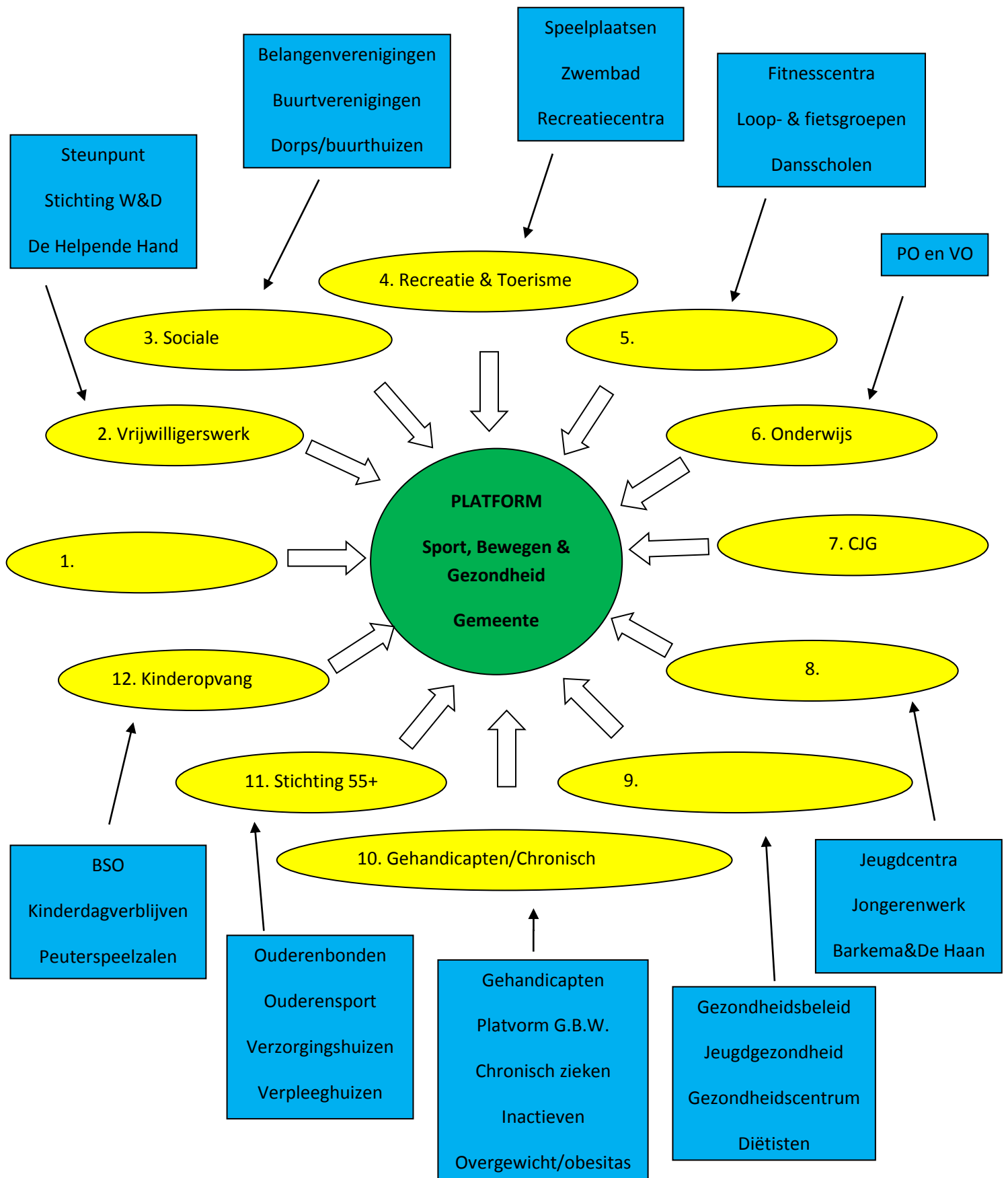
In deze nota wordt met enige regelmaat gesproken over specifieke kwetsbare doelgroepen. Om hier een beter beeld van te krijgen is er op basis van kengetallen van de rijksoverheid en het NISB een ruwe schatting gemaakt. In onderstaande tabel wordt aangegeven welk percentage een specifiek kwetsbare groep in de samenleving ongeveer inneemt. Er zijn geen redenen om aan te nemen dat geschetste situatie voor de gemeente Winsum sterk zal afwijken.

Specifiek kwetsbare groepen gemeente Winsum	Percentage	Geraadpleegde bron
Chronisch zieken en gehandicapten	5 à 6 %	www.rijksoverheid.nl
Totaal inactieve ouderen	5 à 6 %	www.nationaalkompas.nl
Inactieve volwassenen	13 à 14 %	www.nisb.nl
Inactieve jongeren	11 à 12 %	www.rivm.nl

Afbeelding 17: Aandeel van specifieke kwetsbare doelgroepen in de gemeente Winsum

Binnen de groepen van chronisch zieken/gehandicapten en totaal inactieve ouderen is sprake van een overlap. Binnen beide groepen is een klein percentage dat wel aan de NNGB voldoet (www.nisb.nl). In de groep Inactieve volwassenen zitten aspecten als bewegingsarmoede en obesitas opgesloten. Voor de bewegingsarmoede en obesitas bij 'Inactieve jongeren' zijn diverse oorzaken (www.rivm.nl).

Bijlage XII:

Beoogde sportbegroting voor de periode 2014 tot en met 2016

2014

Activiteit	Budget	Kosten	Toelichting
Accommodatiebeleid	Sportbudget	693.396	Structureel
Sportstimulering	Inzet Sportprofessional (SBC) Sport Stimulerings Fonds (SSF) Bestemmingsreserve	56.604	Structureel
Totaal		€ 750.000	

2015

Activiteit	Budget	Kosten	Toelichting
Accommodatiebeleid	Sportbudget	693.396	Structureel
Sportstimulering	Inzet Sportprofessional (SBC) Sport Stimulerings Fonds (SSF) Bestemmingsreserve	56.604	Structureel
Totaal		€ 750.000	

2016

Activiteit	Budget	Kosten	Toelichting
Accommodatiebeleid	Sportbudget	693.396	Structureel
Sportstimulering	Inzet Sportprofessional (SBC) Sport Stimulerings Fonds (SSF) Bestemmingsreserve	56.604	Structureel
Totaal		€ 750.000	

Bijlage XIII:

Een stip aan de horizon. De gemeente Winsum in 2023

Donderdag 27 april 2023. Het is 7.35 uur als de Anja de Vries haar elektrische auto parkeert naast het Ranomi Kromowidjojo zwembad in Winsum. De 44-jarige buurtsportcoach start haar dag met 'De Vroege Vogels', een uurtje zwemmen voor senioren van 65+. Vanaf de start in 2014 is Anja werkzaam bij SBG-service 't Hogeland, de dienst die namens Sportplatform Winsum in de nieuwe gemeente 't Hogeland Sport, Bewegen en een Gezonde Leefstijl stimuleert. Samen met haar collega Henk Jansen (Winsum) is ze door de jaren heen diverse projecten gestart, waarvan de meeste inmiddels zijn over gedragen aan de sportverenigingen en/of andere lokale partijen.

Voordat ze de hoofdingang van de multifunctionele (sport)accommodatie (MFA) instapt, laat ze de ontwikkelingen van het totale sportcomplex in Winsum West aan zich voorbij trekken. In 2018 werd het sportpark Schouwerzijlsterweg gesloten en ging fusieclub HVVC Winsum (Hunsingo Vibo Voetbal Combinatie) spelen op het sterk gerenoveerde sportpark Winsum West. Vooral de aanleg van twee nieuwe kunstgrasvelden bleek een groot succes. Net als de voetbalverenigingen Rood Zwart, SIOS en Ezinge vervult HVVC Winsum een vooraanstaande rol als het gaat om de stimulering van sport, bewegen en gezonde leefstijl. Zo zijn er diverse (voetbal)activiteiten voor senioren, volwassenen en jeugd, maar ook voor specifieke doelgroepen als gehandicapten en chronisch zieken. In combinatie met SBG-service 't Hogeland wordt er nauw samengewerkt met de BSO en naschoolse opvang, (bewegings)onderwijs en diverse andere lokale partijen.

In het fraaie sportcafé, met uitzicht op de dubbele sporthal, bestelt Anja de Vries een cappuccino. Al nippend bladert ze door De Wiekslag. Op de voorpagina prijkt de kop: Bewoners ontevreden over gemeente 't Hogeland. De Vries is meer geïnteresseerd in het speciale katern over het totale sport- en beweegaanbod. Het valt haar op dat er nog altijd nieuw aanbod bijkomt. Vooral het in het MFA ondergebrachte fitnesscentrum speelt goed in op de trends en ontwikkelingen. Terwijl ze het schuim uit haar kopje lepelt, denkt ze terug aan die gedenkwaardige dag in 2019, toen zesvoudig Olympisch kampioen Ranomi Kromowidjojo het MFA, met daarin het naar haar vernoemde zwembad, opende.

Het MFA dat, naast de dubbele sporthal, het overdekte zwembad, het fitnesscentrum en het sportcafé, beschikt over een permanente dojo en permanente turnhal heeft voor een geweldige impuls gezorgd voor het sporten en bewegen in de regio. Door de komst van de dubbele sporthal konden alle gymlokalen in Winsum worden afgestoten. De dojo zorgde naast de groei van het judo voor een sterke regionale opkomst van sporten als karate, jiu-jitsu en kickboksen. Door de komst van de permanente turnhal steeg het ledenaantal van de gymnastiekverenigingen, die sinds 2014 al nauw met elkaar samenwerkten, enorm. Net als de sport gymnastiek profiteerde het tennis van de komst van de dubbele sporthal. Nadat de vier tennisclubs in 2014 nauw gingen samenwerken werd ook met succes de samenwerking met het onderwijs, de naschoolse opvang, het bedrijfsleven (bedrijfscompetities) en de specifieke (kwetsbare) doelgroepen gezocht. Door de komst van de dubbele sporthal kan er het gehele jaar door worden getennist. Met ruim 650 leden staan de tennisverenigingen uit de voormalige gemeente Winsum er anno 2023 heel goed voor. De sporten hockey en korfbal werken al tien jaar goed samen op hun speciale kunstgrasveld. Ook deze verenigingen werken nauw samen met het onderwijs, de naschoolse opvang, het bedrijfsleven en specifieke doelgroepen. Door de komst van een tweede sporthal heeft het zaalvoetbal zich verder kunnen ontwikkelen en zijn er verenigingen voor basketbal, handbal en floorball ontstaan. Door het samengaan van OBS Tiggeldobbe, OBS De 9 Wieken, CBS De Borgschool, CBS De Piramiden en GBO De Wierde kon in 2018 de Brede School in Winsum West haar deuren openen. De 850 leerlingen van de school maken optimaal gebruik van de buitensportaccommodaties en van de (naastgelegen) MFA in Winsum West.

9.07 uur. Na een druk bezocht en geslaagd zwemuurtje stapt Anja in haar auto. Op het sport- en beweegplein naast de Brede School in Baflo (ruim 250 leerlingen) staat om 9.30 uur een groep van ongeveer 50 senioren van de vereniging Rood Zwart op haar te wachten voor een uur Fit Plus. Met het sportpark in Baflo en het tennispark in Rasquert vervult het sport- en beweegplein een

belangrijke rol in het sport en bewegen in het noorden van de oude gemeente. Een groep vrijwilligers staat garant voor het vervoer vanuit de kleine dorpen. Ook het vervoer naar de sport- en beweegactiviteiten van het sportpark en het tennispark wordt door vrijwilligers ingevuld.

Terwijl de senioren nog napraten, stapt Anja om 10.35 in haar auto. Ze is op weg naar sportpark De Lange Twee in Sauwerd. Samen met de tennisclub Onstaborg en de voetbalverenigingen SIOS en Adorp (die na 'de afstoting' in 2014 ook in Sauwerd speelt) organiseert ze een paar keer per week en met veel succes een laagdrempelig sport- en beweegprogramma voor senioren 65+ uit het zuiden van de oude gemeente. Mede omdat vrijwilligers het vervoer uitstekend regelen, is de groep gegroeid tot ruim 100 deelnemers. Naast tennis en voetbal kunnen de deelnemers kiezen uit wandelen en Nordic Walking. Onder begeleiding kan er bij het sport- en beweegplein nabij de Brede School (ruim 200 leerlingen) ook aan fitness in de buitenlucht worden gedaan.

Om 12.06 rijdt Anja voor de lunch even naar haar huis in Adorp. Om klokslag 13.00 uur is ze al weer op weg naar Ezinge. Samen met de in 2014 opgerichte gymvereniging Ezinge wordt er om 13.30 uur en 14.30 uur een laagdrempelig sport- en beweegprogramma voor senioren 65+ uit het oosten van de voormalige gemeente verzorgd. Samen met de basisschool (na sluiting van de school in Garnwerd is de Samenwerkingsschool, de kleinste van de vier scholen in voormalige gemeente Winsum, gegroeid naar ongeveer 120 leerlingen), de voetbalvereniging Ezinge (op sportpark Feerwerd) en de tennisvereniging worden er tal van sport- en beweegactiviteiten georganiseerd. Zo is de bezetting van het gymlokaal in Ezinge gestegen naar ruim 75%.

Even voor 16.00 uur parkeert Anja haar auto voor haar huis. Onder het genot van een kopje thee leest ze verder in het speciale sportkatern van De Wiekslag. De conclusie van diverse artikelen is dat de voormalige gemeente Winsum er anno 2023 heel goed voorstaat als het gaat om sport, bewegen en een gezonde leefstijl. Zo is het aantal mensen dat lid is van een sportvereniging in 2023 gegroeid naar 35%. Recent onderzoek van de GGD Groningen geeft aan dat de oude gemeente Winsum er na de gemeente Groningen het beste voorstaat als het gaat om het percentage overgewicht onder volwassenen. Qua NNGB scoort de oude gemeente Winsum met een percentage van 70% het hoogst in de provincie Groningen. Net als de score van NNGB behoort de score voor RGV onder de jeugd in de voormalige gemeente tot de top-3 van de provincie Groningen. Mede door de groei van de leden staan de sportverenigingen er vitaal goed voor. Het bieden van nieuw aanbod, het verbeteren van het oude aanbod, het Sportplatform Winsum, de komst van nieuwe sportvoorzieningen, de samenwerking met andere partijen en een integraal sportbeleid worden in een enquête als belangrijkste redenen voor de groei genoemd. Uit dezelfde enquête komt naar voren dat het ongebonden sporten en bewegen in de oude gemeente Winsum op een hoog niveau staat. De belangrijkste redenen die hier worden aangevoerd zijn: een goed en wisselend aanbod van fitness, een goede markering van loop- en wandelroutes, het zeer uitgebreide aanbod van het zwembad, mogelijkheden voor urban sports, de oprichting van diverse loop- en fietsgroepen op buurt- en wijkniveau, de goede kwaliteit en uitbreiding van de speelplaatsen en de grote mate van aandacht voor een Gezonde Leefstijl.

Anja neemt een tweede kop thee en leest verder in de bijlage. Onderzoek bij sportverenigingen geeft aan dat er verhoudingsgewijs veel senioren lid worden van sportverenigingen. De belangrijkste reden die wordt aangegeven is dat er nieuw laagdrempelig aanbod is gekomen, die niet verplicht om op vaste tijden te gaan sporten of competitie te spelen. Binnen tien jaar tijd is de gezonde leefstijl van de inwoners enorm gestegen. De specifieke aandacht en (sport)stimulering die aan alle leeftijdsgroepen wordt gegeven wordt als belangrijkste reden genoemd. De visie van de voormalige gemeente om in de eerste klas van het primair onderwijs de kinderen al vroeg een sportieve en gezonde leefstijl bij te brengen, kan rekenen op zeer veel waardering. Het al jaren lopende 'Jong geleerd = Oud gedaan' is een van Anja's favoriete stimuleringsprojecten.

17.00 uur. Anja legt het sportkatern weg. Ze gaat het avondeten voorbereiden. 's Avonds om 19.00 uur wordt ze verwacht in het MFA, voor de tafeltennistraining voor gehandicapten uit de gemeenten Bedum, De Marne en Winsum. Met ruim 100 leden uit de regio verzorgt de vereniging Aktief met veel succes een van de best gewaardeerde sportvormen voor gehandicapten.